



LUNDS
UNIVERSITET

Socialhögskolan

Att bryta mot samhällets grundläggande normer

En kvalitativ innehållsanalys kring genusnormer i LVU-domar

Johanna Wallin & Klara Olsson

Kandidatuppsats (SOPA 63)

VT 2019

Handledare: Annika Capelán

Abstract

Author: Johanna Wallin & Klara Olsson

Title: To break the basic norms of society: a qualitative content analysis about gender norms in LVU court cases [Translated title]

Supervisor: Annika Capelán

Assessor: Teres Hjärpe

The aim of this study was to investigate how gender norms are represented in formal court decisions regarding the taking into compulsory care of young persons according to 3§ LVU (Care of Young Persons Special Provisions Act). The empirical material consisted of 30 court cases, whereof 15 cases concerned girls and 15 concerned boys. The method used was a qualitative content analysis. This method focused on the content and the linguistic parts of the documents, which was useful since the aim was to focus on how boys, girls and their behaviour, was described in the court cases. The main results showed that stereotypical gender norms were reproduced in the documents. The court had different expectations on boys and girls and on how they should behave. Girls were expected to take more responsibility for their actions than boys. The analysis also showed that the girls were considered more vulnerable and in need of protection to avoid being exposed to dangerous situations and environments. The trouble with the boys was instead described as them exposing themselves and others to such situations. The findings indicate that social norms about “male” as active, outgoing and aggressive, and “female” as passive, polite and calm, affected the judgements in the court cases. All the young persons in the cases break social norms, something that the court considered to be the main problem, but the norms for the norm breaking behaviour differed depending on whether they involved a girl or a boy.

Keywords: Care of Young Persons Special Provisions Act (LVU), gender, norms, youths, social work

Förord

Stort tack till vår handledare Annika Capelán för ditt engagemang och tillgänglighet. Din feedback har varit till stor hjälp och ditt stöd har varit en trygghet för oss i både mörka och ljusa stunder. Vi vill även framhålla den glädje och nytta vi har haft av varandra och vårt goda samarbete under hela processen.

Johanna Wallin & Klara Olsson

maj 2019

Innehållsförteckning

1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Bakgrund	7
1.3.1 LVU - Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga	7
1.4 Definition av begrepp	9
1.4.1 Skillnaden mellan kön och genus	9
2. Orientering av kunskapsläget	9
2.1 Sociala problem hos män och kvinnor	11
2.2 Kön och genus i socialt arbete	12
2.2.1 Manligt och kvinnligt på särskilda ungdomshem	12
2.2.2 Förhållningssätt till kön inom socialtjänsten	14
2.3 Barn i rättssystemet	15
2.3.1 Förvaltningsrättens kompetens i LVU-ärenden	15
2.3.2 Flickor och pojkar i rätten	16
2.4 Normer inom rättssystemet	16
3. Teoretiska utgångspunkter	17
3.1 Socialkonstruktivism	17
3.1.1 Språkets betydelse	18
3.2 Genusteori	19
3.2.1 Butlers genusteori	19
3.2.2 Hirdmans genuskontrakt	20
4. Metod	21
4.1 Forskningsansats	21
4.2 Kvalitativ innehållsanalys	21
4.3 Material	22
4.4 Urval	22
4.5 Analys och tolkning	24
4.6 Metodens tillförlitlighet	25
4.6.1 Förståelse	26
4.7 Forskningsetiska överväganden	26
4.8 Arbetsfördelning	28
5. Resultat och analys	28
5.1 Skolgång och sysselsättning	28
5.2 Umgänge	31
5.3 Utåtagerande beteende	35
5.4 Avvikelse	37
5.5 Psykisk ohälsa	39
5.6 Vårdnadshavare och föräldrar	41
5.7 Bedömning av samtycke	44
6. Avslutande diskussion	47
6.1 Diskussion	47
6.2 Förslag på vidare forskning	49
Referenser	50

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Socialtjänstens uppgift i det svenska välfärdssystemet är att främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet i enlighet med 1 kap 1§ Socialtjänstlagen (2001:453) (SoL). Det stöd som ges ska i första hand bygga på frivillighet och med personens självbestämmande i centrum. I frågor gällande barn ska barnets bästa alltid komma i första hand (1 kap 2§ SoL). I det fall där frivillighet inte anses tillgodose personens bästa kan tvångsåtgärder vidtas. Det kan göras gällande missbruk samt barn och unga under 20 år.

Tvångsåtgärder gällande barn regleras i Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). En person under 20 år ska beredas vård enligt LVU om samtycke, från vårdnadshavare (om den unge är under 18 år) samt den unge om det är över 15 år, inte finns till den vård barnet anses behöva. Utöver det icke existerande samtycket krävs att barnet far illa i hemmet på ett sätt som skadar dennes hälsa eller utveckling på grund av brister i omsorgen (2§ LVU) eller att barnet själv utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende (3§ LVU). Beredande av vård enligt LVU är ett domstolsbeslut som fattas av förvaltningsrätten efter ansökan från socialnämnden. Har förvaltningsrätten förutsättningar att uppfylla barns rätt till en rättvis rättegång och samtidigt fatta ett sakligt och korrekt beslut? Leviners (2012) studie visar att förvaltningsrättens domare saknar kunskap och kompetens om exempelvis barn och hur de bör bemötas, vilket kan anses vara nödvändig i fall gällande LVU. En annan studie visar att domstolen i Kanada dömer flickor och pojkar olika exempelvis döms flickor oftare än pojkar till behandlingsprogram (Spratt och Doob (2010, s. 427f.). Kan det vara liknande i Sverige?

Trots en strävan att behandla alla lika, finns studier som visar att kvinnor och män behandlas olika inom socialtjänsten. Herz (2012) avhandling visar att det finns egenskaper som kopplas till manligt och/eller kvinnligt, vilket i vissa fall gör att

bedömningar av behov av insatser och beslut om resurser påverkas av det biologiska kön personen har. Ett flertal studier som gjorts på särskilda ungdomshem visar på liknande resultat. Bilden av manligt och kvinnligt påverkar bemötandet av ungdomarna (Laanemets & Kristiansen 2008; Gruber 2013; Andersson Vogel 2012). Vården är i grunden utformad utifrån problem förknippade med pojkar, vilket gör att diskrepansen mellan könen inom institutionsvård är stor och svårhanterlig (Andersson Vogel 2012, s. 182). Flickorna bemöts utifrån ett fokus att stärka dem medan pojkarna bemöts med en hårdare attityd där de inte ska visa sig sårbara (Laanemets & Kristiansen 2008, s. 140ff.). Dessa faktorer bidrar till att normen av en traditionell maskulinitet reproduceras på hemmen (Laanemets & Kristiansen 2008, s. 148; Gruber 2013, s. 72; Andersson Vogel 2012, s. 182).

Samtidigt som forskning visar en bild av stereotypa genusföreställningar inom socialt arbete, finns studier som visar att sociala normer kring genus är i förändring och uppfattningen om genus i binära termer är ifrågasatt, till exempel genom samkönade äktenskap och könsbyten, både i lagstiftning och praktik. Inglehart, Ponarin och Inglehart (2017) har studerat kulturförändring och förändrade normer gällande genus, jämställdhet och sexualitet. Författarna (2017, s. 1337f.) visar att det pågår ett skifte från *pro-fertility* normer till *individual-choice* normer. Detta betyder att traditionella normer kring genus och sexualitet ersätts av nya normer där jämställdhet mellan könen och andra sexualiteter än den heterosexuella uppmärksammas och accepteras i större utsträckning. En förändrad kvinnoposition i samhället accepteras. Deras främsta uppgift är inte längre att föda och uppfostra barn. Författarna framhåller att skiftet sker långsamt då normerna är djupt rotade i samhället, men även att förändringen den senaste tiden har ökat i allt snabbare takt (2017, s. 1337).

Leviners kritiska sätt att se på förvaltningsrättens kompetens i barnärenden och att det tycks finnas en stereotypisk bild av genus inom socialt arbete samtidigt som normen kring genus tycks vara i förändring, väcker frågan kring hur genus framställs i barnärenden inom förvaltningsrätten. Då LVU är ett stort maktingrepp i den unga personens liv är det av vikt att besluten tas på rätt grunder. Unga personer socialiseras fortfarande in i samhället, vilket gör att omgivningens konstruktioner av världen påverkar deras möjligheter att skapa sina egna identiteter. Detta gör det

relevant att även synliggöra hur genus framställs i domarna. Studiens empiriska material kommer bestå av LVU-domar som behandlar 3§ LVU, då domar kring 3§ LVU främst fokuserar på den unga och inte på föräldrarna. Ämnet är relevant för socialt arbete då det är socialtjänstens utredning kring barnet som ligger till grund för förhandling kring LVU-ärenden i förvaltningsrätten. Dessutom följer socialtjänsten upp ärendena och många av fallen stannar i det sociala arbetets sfär i form av behandling eller vård.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att undersöka hur genus framställs i domar gällande 3§ LVU, för att analysera om och på vilket sätt sociala normer kring könsroller reproduceras i domarna.

Våra frågeställningar är således;

- Hur framställs unga flickor och unga pojkar i domarna?
- Hur synliggörs sociala normer kring manligt respektive kvinnligt i domarna?
- Hur framställs normbrytande beteende i domarna?

1.3 Bakgrund

1.3.1 LVU - Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga

Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) används frekvent i denna studie och det är således relevant att förklara lagen.

För att skydda barn och unga från olika typer av utsatthet har socialtjänsten i uppdrag att stötta och hjälpa dessa barn. Insatser från socialtjänsten görs i första hand frivilligt i samförstånd med den unge och/eller dennes vårdnadshavare enligt bestämmelserna i SoL (1§ LVU). Samtycke till behövliga insatser ska ges av barnets vårdnadshavare samt av barnet själv om denne är över 15 år (ibid.) Om det inte går att få till insatser på frivillig basis och om någon av de situationer (se nedan) som framgår i LVU föreligger ska barnet beredas vård enligt LVU. Beslutet om vård enligt LVU är ett domstolsbeslut som fattas av förvaltningsrätten efter ansökan

från socialnämnden till förvaltningsrätten. Som underlag till socialnämndens ansökan ligger socialtjänstens utredning kring barnet. LVU-domen är därför uppbyggd på ett sätt där socialnämnden först presenterar en sammanfattning av socialtjänstens utredning och motiverar varför LVU är behövligt. Därefter presenteras ungdomens och vårdnadshavarnas inställning. Sedan följer förvaltningsrättens bedömning av det som framkommit, följt av ett resonemang kring samtycket och slutligen ett beslut om huruvida vård enligt LVU ska beredas eller inte.

Förutom ett icke befintligt samtycke ska barnets hälsa eller utveckling riskeras att skadas genom fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet för att vård enligt LVU ska beredas (2§ LVU). Vård ska också beredas om barnet utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende (3§ LVU).

I denna studie kommer domar som behandlar 3§ LVU att analyseras, vilket föranleder att rekvisiten i 3§ LVU kommer beskrivas ytterligare. En förutsättning för att 3§ LVU ska vara aktuell är att barnet själv utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas på grund av missbruk, brottslig verksamhet eller annat socialt nedbrytande beteende. I förarbeten till 1980 års LVU framgår det att beroendeframkallande medel avser alkohol, narkotika och jämställda preparat (prop. 1979/80:1, s. 582f.). Även vid icke medicinskt bruk av läkemedel kan lagen komma att tillämpas. Ett kontinuerligt bruk av alkohol, narkotika eller likartade preparat anses farligt för unga personer, då det exempelvis kan leda till ett beroende som är svårt att ta sig ur (ibid). I förarbeten framgår att brottslig verksamhet inte avser enstaka bagatellartade brott, utan snarare handlar om ett återkommande kriminellt beteende (prop. 1979/80:1, s. 583). I förarbeten till 1990 års LVU framgår att uttrycket ”annat socialt nedbrytande beteende” ska tolkas som att ungdomen betar sig på ett sätt som avviker från samhällets grundläggande normer. Som exempel anges situationer där ungdomen befinner sig i en olämplig miljö mer än bara tillfälligt, att ungdomen har begått enstaka brott eller att ungdomen prostituerar sig (prop. 1989/90:28, s. 109).

1.4 Definition av begrepp

1.4.1 Skillnaden mellan kön och genus

Kullberg (2012, s. 8f.) skriver om kön och genus och betonar att dessa begrepp sällan definieras i vårt vardagliga tänkande. Det är vanligt att kön och genus behandlas som synonyma begrepp där orden "man" och "kvinna" innefattar en rad föreställningar gällande egenskaper och beteenden hos män respektive kvinnor. Föreställningen är att män och kvinnor ser olika ut rent fysiskt men att de även har olika uppgifter inom exempelvis familjen och också i samhället i stort. Vidare framhåller Kullberg (2012, s. 9) att det inom samhällsvetenskaplig forskning görs skillnad på begreppen kön och genus. Kön ses som den biologiska dimensionen och genus ses som den sociala dimensionen. I denna studie kommer vi att använda begreppet kön när vi pratar om den biologiska kroppen. När vi pratar om den sociala, det socialt skapade, kommer vi att använda begreppet genus.

Butler (2007, s. 56) problematiserar könets och genusets tvåfald. Butler (ibid.) framhåller att könen kan ses som en tvåfald i sin biologi, men att det utifrån detta inte går att anta att det endast finns två genus. Det binära genussystemet syftar till att bevara tron om att genus speglar könet, det vill säga att människor som biologiskt anses vara män är manliga och maskulina, medan människor som biologiskt sett ses som kvinnor är kvinnliga och feminina. Med denna låsta uppfattning kring kön och genus ryms inte nyanser eller mellanting. Exempel på flexiblare synsätt är när maskulinitet betecknar en kvinnlig kropp och vice versa, eller personer som varken identifierar sig som man eller kvinna, så kallade icke-binära personer (ibid.). Denna mångfald av kön och genus är idag ett uppmärksammat och debatterat ämne och därför av vikt att förhålla sig till. I domarna som ligger till grund för denna studie urskiljs två biologiska kön, vilka vi kommer förhålla oss till.

2. Orientering av kunskapsläget

I detta avsnitt kommer tidigare forskning att presenteras. För att hitta relevant forskning har vi använt oss av sökmotorerna Lubsearch och Google Scholar. Till

en början använde vi oss av mer snäva sökord som exempelvis "LVU", "tvångsvård", "genus och tvångsvård", men vi märkte snabbt att denna sökstrategi inte resulterade i forskning som var relevant för denna studie. Vi övergick därför till att bredda vår sökning och sökte på ord såsom "social work", "family court", "child protection" och "court" i kombination med "gender". Genom dessa sökord hittade vi forskning som behandlade genus i socialt arbete, samt genus inom olika domstolar. Annan forskning har vi hittat genom att titta på forskares referenser och därigenom kommit åt artiklar och avhandlingar som varit användbara i denna studie.

Inledningsvis kommer en allmän bild av sociala problem hos män och kvinnor att presenteras med utgångspunkt i Kullberg et al. (2012) sammanställda forskning kring genus i socialt arbete, samt Herz och Johansson (2011) sammanställning av kritisk mansforskning och maskulinitet. Detta är relevant då det ger en övergripande bild av hur sociala problem kan ta sig uttryck hos kvinnor och män. I efterföljande avsnitt presenteras forskning om genus och könsskillnader inom socialt arbete. Förhållningssätt till genus på särskilda ungdomshem presenteras utifrån Laanemets och Kristiansens (2008), Grubers (2013) och Andersson Vogels (2012) studier. Resultat från dessa är av betydelse i denna studie då ungdomar som blir dömda till tvångsvård ofta placeras på denna typ av boende. I samma avsnitt redogör vi för Herz (2012) avhandling kring kön och etnicitet inom socialtjänsten som ytterligare tydliggör vår studies koppling till socialt arbete. Tredje avsnittet handlar om barn i rättssystemet, där vi börjar med att presentera Leviner (2012), följt av Sprrott och Doob (2010). Leviners (2012) studie ger en förståelse för hur förvaltningsrätten hanterar barnärenden. Sprrott och Doob (2010) belyser också den juridiska aspekten men väver även in genusperspektivet vilket ger en inblick i hur genus framställs i just juridiska sammanhang, vilket denna studie ämnar undersöka. I det fjärde och sista avsnittet presenteras Schlytters (1999) forskning kring normer inom rättssystemet. Detta ger en uppfattning om hur sociala normer kan ta sig uttryck inom rättssystemet, vilket är relevant då studien undersöker sociala normer kopplat till LVU-domar.

2.1 Sociala problem hos män och kvinnor

Kullberg et al. (2012) har skrivit boken *Genus i socialt arbete* där de sammanställt forskning kring genusfrågor i människobehandlande organisationer. Herz och Johansson (2011) har tittat på den kritiska mansforskningen och sammanställt forskning kring detta och maskulinitet. I båda dessa sammanställningar framkommer att olika typer av sociala problem framträder i olika utsträckning hos män och kvinnor (Kullberg et al. 2012, s. 47; Herz & Johansson 2011, s. 99). Exempel på detta är hur män är överrepresenterade när det kommer till kriminalitet, och kvinnor underrepresenterade gällande alkohol- och narkotikamissbruk (Kullberg et al. 2012, s. 47ff.; Herz & Johansson 2011, s. 99). Kvinnors konsumtion av alkohol har ökat men ändå bedöms mest män vara alkoholmissbrukare. När det kommer till narkotikamissbruk har det framkommit att kvinnor i större utsträckning använder narkotika för att dämpa ångest och dra sig undan från verkligheten de lever i (Kullberg et al. 2012, s. 49f.). Vidare skriver Kullberg et al. (2012, s. 50f.) att män är mer socialt utsatta än kvinnor. Kvinnor har ett starkare socialt nätverk och starkare stöd från sin omgivning.

Våld och våldsbrott utövas till större del av män än av kvinnor (Kullberg et al. 2012, s. 61; Herz & Johansson 2011, s. 99). Orsaken till mäns våld har historiskt sett förklarats biologiskt eller socialt. Inom samhällsvetenskapen är det idag sällan som biologiska förklaringsmodeller används men fortfarande förekommer det att mäns våld och beteende förklaras som att män är biologiskt disponerade att exempelvis utföra våld och att deras testosteron gör dem aggressiva (Kullberg et al. 2012, s. 61; Herz & Johansson 2011, s. 100). Sociala förklaringsmodeller bygger på teorin att män socialiseras in i ett beteende som baseras på förväntningar om våld. Enligt detta förklaringsätt spelar omgivningen och umgänget en viktig roll. Forskare inom samhällsvetenskapen är idag noga med att poängtera att mäns våld sällan handlar om det specifika könet utan om andra faktorer. Enligt författarna är problemet med forskning gällande män, våld och sociala problem att män och manlighet ses som något homogent istället för att begreppet maskulinitet problematiseras (Herz & Johansson 2011, s. 100f.).

Mitchell et al. (2016, s. 37) har studerat användningen av substanser och psykosociala risker hos ungdomar och unga vuxna i delstaten Victoria i Australien. Liksom Kullberg et al. (2012, s. 49) och Herz och Johansson (2011, s. 99) visar denna studie att användning och missbruk av alkohol och narkotika är vanligare hos män än hos kvinnor (Mitchell et al. 2016, s. 39). Liksom Kullberg et al. (2012, s. 48) visar Mitchell et al. (2016, s. 40) att brottslighet är vanligare bland män. En annan faktor som skiljer sig mellan könen är att flickor och unga kvinnor i högre utsträckning är inblandade i samhällseliga insatser. Gällande utebliven skolgång och jobb kunde Mitchell et al. (ibid.) inte se några skillnader mellan män och kvinnor.

2.2 Kön och genus i socialt arbete

I detta avsnitt kommer forskning kring hur genus hanteras på särskilda ungdomshem¹ att presenteras. Vidare kommer genus inom socialtjänsten att tas upp utifrån Herz (2012) avhandling kring konstruktioner av kön och etnicitet inom socialtjänsten.

2.2.1 Manligt och kvinnligt på särskilda ungdomshem

Laanemets och Kristiansens (2008) studie kring kön och behandling inom tvångsvård och hur vården organiseras avseende genus visar att kvinnor och män samt flickor och pojkar bemöts olika under behandlingen. Studien bygger på observationer på 10 boenden drivna av statens institutionsstyrelse (SiS)², sju för ungdomar och tre för vuxna. Utöver observationerna har det gjorts en internetbaserad enkätstudie om institutionspersonalens syn på kön och behandling. Pojkarna som behandlades på särskilda ungdomshem skulle främst disciplineras medan fokus för flickorna var att stärka dem. Pojkarna tilläts inte visa känslor på samma sätt som flickorna där ett större spektrum av känslor och beteenden accepterades. Pojkarna bemöttes ofta av en tydlighet och stränghet där toleransen för regelbrott var liten. Flickorna å andra sidan bemöttes med en försiktighet där personalen försökte bygga tillit och komma nära, men samtidigt sätta gränser. I

¹ Särskilda ungdomshem drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS), vilken är en myndighet som ansvarar för individuell tvångsvård. Ungdomar kan placeras på ett särskilt ungdomshem om de anses behöva mer tillsyn än vad som kan ges vid andra boendeformer.

² SiS ansvarar även för individuell tvångsvård gällande vuxna missbrukare.

praktiken genererade det en större acceptans gällande regelbrott och oönskade beteenden hos flickorna (Laanemets & Kristiansen 2008, s. 140). Grubers (2013) etnografiska studie av hur etnicitet och kön tillskrivs betydelse på särskilda ungdomshem visar på liknande resultat. Studien är gjord på fyra särskilda ungdomshem med låsta avdelningar för pojkar mellan 12 och 20 år och empirin bygger på deltagande observationer och intervjuer med personal på boendena. Resultatet visar att kön och etnicitet både direkt och indirekt påverkar interaktionen och de vardagliga relationerna mellan ungdomar och personal (Gruber 2013, s. 71).

Laanemets och Kristiansens (2008) observationer visade att verksamheterna bidrog till att befästa rådande normativa könsföreställningar och könsstrukturer. Det tog sig exempelvis uttryck genom att flickor erbjöds aktiviteter kopplade till handarbete och skönhet. Medan pojkarna erbjöds mer fysiskt krävande aktiviteter, vilket återigen bidrog till skapande och upprätthållande av en maskulinitet som likställs med att vara stor och stark, vilken många pojkar hade med sig in i vården. Liknande går att se i Grubers (2013) studie som visar att "Etnicitet och kön har [...] betydelse för institutionspersonalens förhållningssätt och tolkningar av kollegors och ungdomars beteende, liksom organisering och fördelning av arbetsuppgifter." (Gruber 2013, s. 71). Även bilden av en stor, stark och orädd man stod för den manlighet som förmedlades som normerande gentemot och mellan ungdomarna (Gruber 2013, s. 72). I Laanemets och Kristiansens (2008, s.143) studie fanns en bild av att de två biologiska könen kompletterar varandra, vilken ytterligare bidrog till en stereotyp och endimensionell syn på män och kvinnor där olikheter mellan personer av samma biologiska kön osynliggjordes.

Andersson Vogels (2012) studie visade även den att det på särskilda ungdomshem fortplantas en traditionell maskulinitet. Författaren diskuterar hur diskrepansen mellan flickor och pojkar inom institutionsvård blir allt större och svårare att hantera, då vården är utformad utifrån att vårda, hjälpa och stötta personer med problem förknippade med pojkar. Att normen för vården har sin grund hos pojkar får enligt Laanemets och Kristiansens (2008, s. 143) studie konsekvensen att flickor är mer "fel" och "missanpassade", än vad pojkar är bara av att vara på särskilda ungdomshem. Andersson Vogels (2012, s. 182) studie visar att inte heller pojkarna rehabiliteras i någon större utsträckning under vårdtiden, vilket förklaras med att

pojknas beteende generellt sett inte har problematiserats utifrån ett genusperspektiv inom forskning. Studien visar även att flickornas problematik sällan tydligt definieras. En otydligt framträdande problematik genererar i nästa steg att flickorna inte får den hjälp och det stöd de behöver. Exempelvis uppmärksammades inte flickors psykiska ohälsa på boendena, vilket ledde till att den fortsatt var ett stort problem bland flickorna efter avslutad behandling. Ungdomar på de särskilda ungdomshemmen som ingår i studien har vid inskrivningen en problematik gällande hemförhållanden och/eller det egna beteendet (Andersson Vogel 2012, s. 175f.). Flickornas främsta problematik låg i psykisk ohälsa, vilket även var vanligt bland pojkarna, men den mest omfattande problematiken bland pojkarna var brottslig verksamhet. Situationen mellan pojkar och flickor var mest lik gällande skolproblematik.

Sammanfattningsvis kan sägas att de valda studierna som berör hur genus hanterades på särskilda ungdomshem, snarast visar att vården främjade upprätthållande av stereotypa bilder av genus och traditionella könsroller. Gruber (2013, s. 72) skriver att: "Studiens resultat understryker ett fortsatt behov av att identifiera och blottlägga hur etnicitet och kön tillskrivs betydelse och görs meningsbärande i det sociala samspelet på de särskilda ungdomshemmen.", vilket går i linje med resultatet från Laanemets och Kristiansens (2008) studie.

2.2.2 Förhållningssätt till kön inom socialtjänsten

Herz (2012) har skrivit en avhandling kring konstruktionen av kön och etnicitet inom socialtjänsten där han under nästan ett års tid har observerat socialsekreterare i samspel med varandra när de har diskuterat klienter. Avhandlingen visar att det inom socialtjänsten finns en uttalad önskan och strävan efter att behandla alla, oavsett kön, lika. Studien visar att denna strävan inte fullt tar sig uttryck i praktiken. Verkligheten på socialtjänsten är att kön spelar roll i hur människor positioneras, hur de bemöts och vilka insatser som ges. Olika egenskaper kopplas till det manliga och kvinnliga, vilket leder till att bedömningar ibland påverkas av det biologiska kön personen har. Olika typer av bedömningsinstrument som används inom socialtjänsten bygger på frågor och beteenden som socialsekreterarna tolkar är mer

manligt eller kvinnligt. Detta innebär att bedömningsinstrumenten som behandlar det som socialsekreterarna ser som manliga beteenden inte används på kvinnor och vice versa (Herz 2012, s. 110).

Manliga och kvinnliga intressen, egenskaper och beteenden skiljs från varandra och den rådande normen om manligt och kvinnligt styr de spontana tolkningarna av vad klienterna med de olika könen brukar ägna sig åt. Studien visar även att det finns tillfällen där de rådande normerna ifrågasätts, vilket visar på en förändringspotential (Herz 2012, s. 112). Ett sådant tillfälle är när en utredande socialsekreterare förutsätter att en ungdom av det kvinnliga könet lägger sina pengar på smink, hårfärg och kläder. Hennes antagande ifrågasätts av kollegor som undrar om det istället kan handla om missbruk. Den utredande socialsekreteraren inser att hon inte bör förlita sig på förhastade slutsatser utifrån sina fördomar kring tonårstjejer.

2.3 Barn i rättssystemet

2.3.1 Förvaltningsrättens kompetens i LVU-ärenden

Leviner (2012) har gjort komparativ studie där hon jämför det svenska systemet gällande barnärenden med det australiensiska systemet i delstaten Victoria. I Victoria finns specialiserade barndomstolar och Leviner (2012) diskuterar huruvida detta behövs i Sverige. Leviner (2012) framhåller att det i Sverige har riktats mycket kritik mot socialtjänsten gällande deras kompetens och förmåga att skydda barn från utsatthet. Sällan riktas dock kritik mot förvaltningsdomstolen och deras kompetens trots att det är domstolen som fattar besluten. I studier som granskat förvaltningsdomstolens arbete har problem påvisats (Leviner 2012, s. 86f.). Leviner (2012, s. 113) anför att förvaltningsrättens domare inte har särskild kunskap och kompetens som kan anses vara nödvändig i LVU-ärenden. Det handlar om brist på kunskap kring barn samt hur barn skiljer sig från vuxna.

Vidare framför Leviner (2012, s. 116) att det i LVU-ärenden återfinns brister i beslutsunderlagen, bland annat för att förvaltningsdomstolarna undviker att inhämta kompletterande material som underlag för sina beslut. Det finns med andra ord kritiker som ifrågasätter förvaltningsdomstolens beslutsunderlag och förmåga att

fatta korrekta beslut. En fråga som blir aktuell i denna diskussion är barnets civila rättigheter. Alla, därmed också barn, har rätt till en rättvis rättegång. Detta är en rättighet som stadgas i flera internationella konventioner. Domstolen ska vara oberoende och opartisk. I ärenden gällande LVU uppkommer frågan om domstolen, för att kunna uppfylla barnets rätt till rättvis rättegång, bör ha särskild kunskap för att kunna fatta ett sakligt och korrekt beslut (Leviner 2012, s. 121f.).

2.3.2 Flickor och pojkar i rätten

Sprott och Doob (2010, s. 427f.) har undersökt ärenden vid en ungdomsdomstol i Kanada och jämfört hur flickor och pojkar behandlas i domstolen samt vad utfallet blir. Resultatet visar att flickor i klart högre utsträckning blir dömda till att delta i behandlingsprogram som exempelvis lektioner i *anger management* eller samtal med kurator. Denna skillnad kunde dock inte urskiljas vid allvarliga våldsbrott. Vid dessa brott blev ungefär lika hög andel pojkar som flickor dömda till behandlingsprogram (Sprott & Doob 2010, s. 437). Sprott och Doob (2010, s. 438) visar att domstolar historiskt sett har behandlat ungdomar och speciellt flickor, med en paternalistisk oro och omtanke och att resultatet att flickor får behandlingsprogram beror på att detta tankesätt lever kvar i domstolen.

2.4 Normer inom rättssystemet

Schlytter (1999) har undersökt hur utformningen av 3§ LVU motsvarar flickor och pojkars problematik. Studien visar att den rättsliga regleringens utformning diskriminerar flickor även om lagen i formell mening är neutral. Rekvisiten i lagen är utformade så att de ser könsneutrala ut, men i praktiken skiljer de flesta normer mellan flickor och pojkar och rekvisiten motsvarar snarare pojkars problematik än flickors (Schlytter 1999, s. 9).

Rättssystemet ska döma alla människor på lika villkor, vilket innebär att rättssystemet avses vara neutralt och att rättssubjektet ses som könlös, fri och jämlik (Schlytter 1999, s. 41). Inom rättssystemet finns ett eget normspråk som betonar dess neutralitet i politiska och värdemässiga avseenden. Rättssystemet är skilt från politiken även om de är beroende av varandra, då rättssystemet står för teknikerna att förmedla de värdeprioriteringar politiken beslutar (ibid.). Dessvärre,

understryker Schlytter (1999, s. 42f.), går det inte att efterleva den neutralitet och den särskiljning mellan politik och juridik som teorin beskriver. I praktiken förekommer både värderingar och politiska ställningstaganden inom juridiken, vilket gör att kunskapssynen inte kan anses vara fri från subjektiva tolkningar.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt kommer studiens teoretiska utgångspunkter att presenteras. Inledningsvis kommer socialkonstruktivismen redovisas då det är denna teori som utgör grunden för studien. Därefter kommer Butler och Hirdmans genusteorier att presenteras. Dessa teorier har valts då syftet med studien är att undersöka hur genus framställs i domar gällande 3§ LVU, för att analysera om och på vilket sätt sociala normer kring könsroller reproduceras i domarna. Således är socialkonstruktivismen central för att förklara hur konstruktionen skapas och reproduceras och genusteorin är relevant för att kunna förstå kön- och genusaspekten. Mer specifikt tillåter socialkonstruktivismen oss att i vår analys av dokument undersöka hur språket, genom specifika ordval och formuleringar, både återger och skapar normer kring "unga flickor" och "unga pojkar". Genusteori i sin tur ger oss verktyg att analysera vad låsta normer kring genus kan innebära i vårt material.

3.1 Socialkonstruktivism

Den huvudsakliga teoretiska utgångspunkten i denna studie är socialkonstruktivism. Grundläggande inom socialkonstruktivismen är ett kritiskt synsätt när det kommer till förgivettagna föreställningar om världen och om oss själva, där de mest extrema anser att även kön är konstruerat. Det finns ingen kunskap som är objektiv (Burr 2015, s. 2). Antaganden människor har om saker och ting är socialt konstruerade, något som skapats av människor för att kunna sortera och förstå omvärlden. Enligt Burr (2015, s 3) har människan skapat två kategorier när det kommer till kön; man och kvinna. Till dessa kategorier har det tillskrivits normativa antaganden; vad som är manligt respektive kvinnligt. Sociala konstruktioner formas alltid utifrån historia och kultur. Hur människan förstår och förklarar världen är beroende av vilken tid och kultur hen lever i. Vad som anses vara naturligt förändras över tid och sammanhang. Enkelt sagt finns det alltså

ingenting som är ristat i sten, allt är föränderligt, människors syn på saker och ting, samt människors kunskap och “sanningar” kommer aldrig vara faktiska utan alltid ändras efter tid och kultur (Burr 2015, s. 4).

Att använda socialkonstruktivismen som teori i studien är relevant utifrån förutsättningen att föreställningen kring vad som anses vara manligt och kvinnligt är socialt konstruerat. En socialkonstruktivistisk teori är adekvat i studien för att se om och hur genusnormer skapas och reproduceras i domarna samt hur det påverkar ungdomarna.

3.1.1 Språkets betydelse

Ett socialkonstruktivistiskt perspektiv innebär att människans sätt att förstå världen inte kommer från en objektiv sanning, utan från samspelet mellan människor. Människan föds in i en värld där kategorier och begrepp redan finns och för att förmedla dessa kategorier och begrepp används språket. Genom att prata med andra reproduceras också tankemönstret kring hur saker och ting är. Detta innebär att sättet en människa tänker på, är starkt påverkat av språket som personen använder och språk som personen kommer i kontakt med (Burr 2015, s. 10). Inom socialkonstruktivismen ses språket som något mer än ett sätt för människor att uttrycka sig. Språket är ett sätt att konstruera världen och det finns även en medvetenhet om språkets praktiska innebörd. Saker som människor säger får praktiska konsekvenser. Exempelvis när en domare säger “Jag dömer dig till fyra års fängelse”. Detta innebär en praktisk konsekvens för den som döms och restriktioner och skyldigheter uppstår även om domaren endast sa “Jag dömer dig till fyra års fängelse” (Burr 2015, s. 11). Den socialkonstruktivistiska synen på språk blir således central i studien för att undersöka om och hur domarna påverkas av normer kring manligt och kvinnligt, samt om och hur dessa normer reproduceras i domarna.

3.2 Genusteori

Nedan kommer Butler och Hirdmans teorier kring kön och genus att presenteras. Kön och genus är centrala begrepp i studien och att applicera genusteori blir relevant då studien ämnar undersöka hur genus framställs i LVU-domar, samt om och på vilket sätt sociala normer kring könsroller reproduceras i domarna.

3.2.1 Butlers genusteori

Sedan boken *Genustrubbel* kom ut 1990 har dess författare Judith Butler kommit att bli den mest uppmärksammade teoretikern inom kön och genus i USA. Boken har spridits internationellt och har blivit en milstolpe inom könsteori (Butler 2007, s. 7). Enligt Butler (2007, s. 55) ska genus ses som något kulturellt konstruerat. Genus är inte skapat av könet och kan inte heller ses som något orubbligt på det sätt som det biologiska könet kan. Vid ett antagande att det finns två biologiska kön betonar Butler (2007, s. 55f.) att det automatiskt inte innebär att konstruktionen av "män" uteslutande måste kopplas till manskroppar eller att begreppet "kvinnor" måste kopplas till kvinnokroppar. Således finns ingen anledning att anta att det endast finns två genus. Butler (2006, s. 23ff.) framhåller samtidigt att rådande samhällsnorm kring att två genus som är kopplat till kvinnokroppar och manskroppar gör det svårare att se fler genus. Människan strävar efter ett erkännande från omgivningen, vilket fås genom att följa rådande samhällsnormer. Normerna får långtgående konsekvenser för hur människor ser på varandras beteende, kompetens och rättigheter. Således är det problematiskt att gå emot rådande sociala normer, samtidigt som en person som inte passar in i normerna kan må dåligt av att försöka passa in. Butler (2006, s. 49f.) understryker även att normer är socialt artikulerade, vilket gör att de är föränderliga över tid, men att detta i sig inte gör att det är enkelt för personer som agerar för förändring.

Butler (2007, s. 56) ifrågasätter könets biologi och framhäver att kön kan ses som något lika kulturellt konstruerat som genus. Vidare anför Butler (2007, s. 57ff.) att människors kön och könstillhörighet uppstår genom upprepande av konstruerade

handlingar. Det är snarast de handlingar och de uttalanden som upprepas kring kön som bildar dess verklighet. Istället för att se handlingar kopplade till genus som skapade utifrån könstillhörighet, bör könstillhörigheten ses som ett resultat av handlingarna. Det biologiska könet ger inte uttryck för könstillhörighet, utan det är konstruerade handlingar som ger uttryck för könstillhörighet.

3.2.2 Hirdmans genuskontrakt

Hirdman (2001, s. 77ff.) talar om något som hon kallar det stereotypa genuskontraktet. Begreppet i sig, framhåller Hirdman, ger uttryck för det strukturella tvång som både det manliga och det kvinnliga könet lyder under. Uttrycket bygger även på tankar om att det finns möjlighet till förändring. Genuskontraktet grundar sig i att det finns en bild av hur en man och en kvinna ska bete sig och interagera med varandra. Samhällets rådande normer kring manligt och kvinnligt reproduceras ständigt genom att såväl kvinnor som män betar sig utifrån hur de förväntas agera. Genom dessa normer och förväntningar skapas en viss ordning i samhället - en ordning där kvinnans plats är underordnad mannens. Kvinnors sociala plats legitimeras av deras biologi och kvinnors beteende förklaras därmed också av deras biologi (Hirdman 2001, s. 80ff.).

Inom det stereotypa genuskontraktet finns en styrd överenskommelse mellan könen. Könen har olika skyldigheter och rättigheter som ärvs från generation till generation inom kulturen. Det bildas ett strukturellt tvång som båda könen tyngs av men som ingen av dem kan dra sig ur på grund av den styrda överensstämelsen (Hirdman 2001, s. 84). Genuskontraktet kommer från att kvinnan och mannen historiskt sett har haft mycket skilda uppdrag i såväl familjelivet som samhällslivet. Kvinnans främsta uppgift var att föda barn och ägna sig åt hushållssysslor medan mannen skulle ta hand om och försörja kvinnan (Hirdman 2001, s. 85). Även om uppdelningen mellan kvinnor och män inte är så vitt skilda idag, lever mycket av det kvar. Kvinnor tar i större utsträckning än män hand om barnen, medan män ofta tjänar mer pengar. Det är på så sätt människan upprätthåller genuskontraktet och sociala normer kring manligt och kvinnligt reproduceras i samhället (Hirdman 2001, s. 95ff.).

4. Metod

4.1 Forskningsansats

Denna studie bygger på en kvalitativ forskningsansats. Kvalitativ forskning innebär att forskaren snarare lägger vikt vid ord och tolkning än vid siffror och kvantifiering av material, vilket görs vid kvantitativ forskning (Bryman 2011, s. 40). Bryman (2011, s. 341) beskriver att en kvalitativ ansats bör användas i studier som vill fånga en förståelse kring den sociala verkligheten. Inom kvalitativ forskning finns en strävan efter att nå en djupare förståelse kring det som analyseras. Forskaren har ett tolkande arbetssätt och vill komma åt djupet i det insamlade materialet (Fejes & Thornberg 2009, s. 19). Syftet i denna studie har varit att undersöka hur genus framställs i 30 domar gällande 3§ LVU, för att analysera om och på vilket sätt sociala normer kring könsroller reproduceras i domarna. Utifrån detta anser vi att en kvalitativ forskningsansats är mest lämplig då det har gett oss möjlighet att göra mer djupgående tolkningar av vårt material.

4.2 Kvalitativ innehållsanalys

Den metod som används i denna studie är en kvalitativ innehållsanalys. Kvalitativ innehållsanalys ses vanligtvis som en textanalys där fokus ligger på den mer djupgående och komplicerade tolkningen av texten (Boréus & Bergström 2014, s. 50). I studien analyseras texter i form av LVU-domar med avstamp i hur genus framställs i domarna och om och på vilket sätt sociala normer kring könsroller reproduceras i domarna. I analysen har vi koncentrerat oss på det använda språket och tolkningen av detta. Vi har även tittat på mer eller mindre ofta återkommande uttryck eller formuleringar och tagit fasta på hur ofta olika formuleringar förekommer i flickornas respektive pojkarnas domar som en utgångspunkt för den språkliga analys vi sedan gör av domarna.

Widén (2009, s. 138) beskriver att en kvalitativ innehållsanalys handlar om att förhålla sig till en texts innehåll och utifrån det skapa kunskap om innebörden utifrån ett avgränsat undersökningsområde och problemställning. Enligt Widén (ibid.) finns tre analytiska dimensioner att utgå ifrån vid en kvalitativ innehållsanalys. Den första dimensionen handlar om att analysera textens författare,

den andra dimensionen fokuserar på textens språkliga och innehållsliga innehåll och den tredje dimensionen fokuserar på textens innebörd gentemot omgivande samhället. Forskaren bör utgå ifrån en av dessa dimensioner. Då vi i denna studie har tittat på vilka begrepp och uttryck som används för framställningen av genus i LVU-domar, har vi utgått ifrån den andra dimensionen (Widén 2009, s. 138f.). I den andra dimensionen begrepp och språkliga beteckningar som uttrycks för att beskriva det fenomen texten avser att behandla. Utifrån det går det att studera exempelvis vilka åsikter och ideologier som framträder i debatten inom ett visst ämne. Då vi varit ute efter att studera hur fenomen tar sig uttryck i text anser vi att en kvalitativ innehållsanalys har varit den mest lämpade metoden för att kunna svara till studiens syfte och frågeställningar. En nackdel med denna metod är att det inte går att ställa tydliggörande följdfrågor till materialet, vilket hade varit möjligt vid intervjuer. Med detta metodval går vi även miste om människors kroppsspråk, vilket kan säga mycket om vad personen känner och tycker och hade kunnat ge studien ytterligare aspekter. Eftersom vi studerat textmaterial riskerade vi inte att påverka respondenterna, vilket hade varit en risk vid intervjuer och observationer (Bryman 2011, s. 223). De studerade texterna är lika för alla, även om människor kan tolka deras innehåll olika.

4.3 Material

Materialet som har analyserats i denna studie består av 30 stycken LVU-domar från Malmö förvaltningsrätt. 15 av dessa domar berör flickor och resterande 15 domar berör pojkar. Domarna har hämtats från databasen Karnov, en juridisk databas där domar från Sveriges domstolar kan hittas. Domarna har hittats genom att söka på "LVU" på Karnov, därefter har vi valt "förvaltningsdomstolar" följt av "förvaltningsrätterna", för att slutligen välja "Malmö". För att finna de nyaste domarna sorterade vi sökresultatet i tidsordning med den senaste domen först.

4.4 Urval

Vid sökning av vårt empiriska material har vi använt oss av ett målstyrt urval. Denna typ av urval innebär att deltagare eller som i denna studie, domar, inte väljs ut slumpmässigt. Domarna har valts ut på ett strategiskt sätt för att vara relevanta för studiens syfte och frågeställningar. Vid ett målstyrt urval bör forskaren vara

medveten om vilka kriterier som ska vara uppfyllda för att kunna ta med och utesluta fall (Bryman 2011, s. 392). För att en dom skulle kunna vara en del av studien skulle följande kriterier uppfyllas:

- Domen skulle vara från Malmö förvaltningsrätt.
- Domen skulle ha delgetts inom det bestämda tidsspannet.
- Domen skulle behandla ansökan enligt 3§ LVU.

För att avgränsa oss och få material som var användbart med hänsyn till syfte och frågeställningar valde vi strategiskt ut domar från mitten av 2018 till början av 2019. Spannet av domar sträcker sig från juni 2018 till april 2019. Anledningen till att vi valde domar från detta tidsspannet var att vi undersökte genusframställningen i domarna kopplat till sociala normer som finns just nu. Vi såg det som mest gynnsamt för studien att använda så nya domar som möjligt. Vidare valde vi bort domar som inte behandlar 3§ LVU för att få ett mer preciserat resultat. Då vi inte har haft för avsikt att se skillnader mellan paragraferna var det inte heller relevant att behandla 2§ LVU. Vi valde domar som behandlar 3§ LVU då fokus där ligger på ungdomen snarare än föräldrarna. Förutom domar gällande 2§ LVU, valde vi bort domar som inte var beredande av vård eller ansökan av vård. Vi valde med andra ord bort de domar som behandlade upphörande av vård, omedelbart omhändertagande, umgängesbegränsning och överklaganden då dessa inte uppfyllde våra kriterier.

Vi valde endast domar från Malmö förvaltningsrätt för att avgränsa oss geografiskt. Enligt Bryman (2011, s. 392) vill forskaren vanligtvis få fram en stor variation i det stickprov som blir resultatet. Detta blir inte möjligt i denna studie. Det blir inte heller möjligt att generalisera urvalet till en population, då vi använt oss av ett målstyrt urval som Bryman (ibid.) hävdar omöjliggör den typen av generalisering. En generalisering utöver urvalet har inte heller varit syftet, då syftet med studien var att genom att titta på detaljerna och specifika exempel på hur genus konstrueras idag i det givna sammanhanget. Under insamlingen av empirin har vi strategiskt valt ut domar för att få lika många domar gällande flickor som pojkar. Detta gjordes i enlighet med studiens syfte. För att kunna göra en rättvis jämförelse mellan könen ansåg vi att det var viktigt att ha jämn fördelning. Under insamlingen upptäckte vi att det fanns färre domar gällande flickor som uppfyllde kriterierna. Därför valde vi

de domar som vi fann gällande flickor, medan domar gällande pojkar valdes ut slumpmässigt.

4.5 Analys och tolkning

I detta avsnitt kommer vi utifrån Lindgren (2015b) beskriva hur vårt kodningsarbete har gått till och hur studiens resultat och analys har sammanställts. På analysprocessens första nivå börjar forskaren med att göra den insamlade empirin mer hanterbar (Lindgren 2015b, s. 37). Inledningsvis läste vi därför igenom materialet för att få en översiktlig bild av innehållet. Vi satte sedan igång med att göra en datadriven kodning. Denna innebär att forskaren har ett öppet sinne och låter koder ta form fritt. Forskaren har inte på förhand bestämt vad hen letar efter vilket ger utrymme att hitta aspekter som annars hade kunnat förbises (Lindgren 2015a, s. 50). Detta gjorde vi genom att läsa domarna och spontant markera intressant innehåll. Vi visste i detta läge att vi skulle undersöka genus, vilket kan ha påverkat vad vi spontant markerade. Detta har dock inte påverkat våra senare valda teman.

Andra nivån i processen handlar om att tematisera materialet. Detta är en viktig del i arbetet där forskaren hittar de mönster och teman som är mest betydelsefulla för analysen (Lindgren 2015b, s. 40). Detta gjorde vi genom att först diskutera vilka teman som vi sett återkommande i domarna och därefter använde vi färgpennor för att markera de olika temana. Vidare valde vi att fokusera på ett tema i taget för att minimera risken att missa viktiga aspekter. Våra valda teman var skolgång och sysselsättning, umgänge, utåtagerande beteende, avvikelser, psykisk ohälsa, vårdnadshavare och föräldrar samt bedömning av samtycke.

Efter kodningen kommer den tredje och sista nivån, summering. I detta stadie ska forskaren tolka kodningen och dra slutsatser (Lindgren 2015b, s. 41). Då syftet i denna studie var att undersöka genusframställningen i domarna har vi på denna nivå, utöver att sammanställa och dra slutsatser, även jämfört pojkarnas domar med flickornas. Återigen valde vi att fokusera på ett tema i taget och inom det temat jämföra pojkarnas domar med flickornas för att sedan formulera en text vilket är sista steget i analysprocessen (Lindgren 2015c, s. 76f.). En viktig aspekt i

analysprocessen är att den sker löpande och växelvis. Forskaren växlar mellan de olika nivåerna, vilket också vi gjort i denna studie (Lindgren 2015b, s. 34). I huvudsak har vi utgått ifrån Lindgrens (2015b) tre nivåer men under processens gång har vi kommit på nya teman, gått tillbaka och skrivit om.

I analysen benämner vi ungdomarna enligt deras biologiska kön, det vill säga ungdomar med kvinnligt biologiskt kön benämns som flickor och ungdomar med manligt biologiskt kön som pojkar. Att vi har valt att tala om dem som flickor och pojkar genom hela studien är för att vara enhetliga. Benämningarna flickor och pojkar kan associeras med mindre barn snarare än ungdomar. Trots det ser vi flickor och pojkar som den mest lämpliga benämningen, då tjejer och killar (vilka kan associeras mer till ungdomar) snarare kan betraktas som talspråk. När vi i studien citerar domarna kommer vi att benämna de citat som är tagna ur domar gällande flickor med "F" och de citat som är tagna ur domar gällande pojkar med "P". Det gör vi för att tydliggöra om citatet är kopplat till flickor respektive pojkar.

4.6 Metodens tillförlitlighet

Validitet och reliabilitet är viktiga kriterier att förhålla sig till inom kvantitativ forskning. Relevansen för dessa begrepp inom kvalitativ forskning har dock diskuterats. Nya kriterier har utformats för kvalitativ forskning och denna studie kommer att utgå ifrån Guba och Lincolns kriterier kring tillförlitlighet.

Tillförlitligheten delas upp i fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet och möjlighet till att styrka och konfirmera studien. Trovärdigheten handlar om att det ska finnas ett sanningsvärde i det som beskrivs för att studien ska ses som trovärdig (Guba & Lincoln 1989, s. 236). För att få en trovärdighet i studien har vi i så stor utsträckning som möjligt haft en saklig syn på texterna vi har analyserat, samt haft ett öppet sinne för att saker och ting kan förändras. Vi har utgått ifrån våra observationer och därefter kopplat dem till en teori, för att få en sanningsenlig bild av materialet. Överförbarhet handlar om i vilken utsträckning studiens resultat är överförbart till en annan miljö (Guba & Lincoln 1989, s. 241). Denna studie har undersökt framställningen av genus kopplat till sociala normer som råder i den tid och kultur som har studerats. Vi har gjort beskrivningar av hur

rådande normer ter sig, men då dessa är föränderliga är det svårt att säga om studiens resultat skulle bli detsamma i annan miljö.

Det tredje kriteriet är pålitlighet som säkerställs genom att forskaren redogör för alla faser i forskningsprocessen. Detta görs för att andra, exempelvis kollegor, ska kunna granska forskningen och säkerställa kvaliteten (Guba & Lincoln 1989, s. 242). Vi har inte tillgång till kollegor som kunnat granska vår studie. För att uppnå en pålitlighet har vi istället haft hjälp av vår handledare som kontinuerligt granskat det vi gjort. Fjärde och sista kriteriet handlar om möjligheten att kunna styrka och konfirmera studien. Kriteriet ses som ett alternativ till objektivitet och innebär att forskaren ska vara medveten om sin egen position och värderingar för att i så liten utsträckning som möjligt påverka resultatet (Guba & Lincoln 1989, s. 243). För att uppnå detta kriterium har vi diskuterat mycket under processens gång för att medvetandegöra våra egna värderingar och fördomar och på så sätt möjliggöra den distans som krävs för att styrka vår undersökning.

4.6.1 Förförståelse

Vår uppfattning var att stereotypa genusnormer återfinns i många sammanhang i samhället. Det föranledde en nyfikenhet för att ta reda på om detsamma gäller i LVU-domar. Fördelen med förförståelsen har varit att vi har kunnat se detaljer i domarna kopplat till normer kring manligt och kvinnligt som annars hade kunnat förbisetts. En medvetenhet kring genus har hjälpt oss att nå en djupare förståelse i materialet. En nackdel med denna förförståelse kan vara att forskaren letar efter tecken som bekräftar dennes förutfattade mening om problemet. Detta leder till att resultatet färgas av forskarens fördomar. För att förhindra detta och distansera oss har vi under arbetets gång diskuterat våra egna värderingar och fördomar för att medvetandegöra dem.

4.7 Forskningsetiska överväganden

De etiska överväganden som har gjorts inför och under studien kommer att diskuteras i detta avsnitt. Nygren (2012, s. 36) framhåller att nyttan av en studie kontra risken med den inte alltid är enkla att väga mot varandra, även om övervägandet ska resultera i att nyttan väger tyngre. I vår forskning har vi tagit

ställning till de forskningsetiska principerna och diskuterat studiens nytta och risker.

Uppgifter kring personer som samlas in under studiens gång har endast använts för studiens ändamål i enlighet med nyttjandekravet (Kalman & Lövgren 2012, s. 14). Studiens empiriska material bygger på domslut gällande 3§ LVU. I dessa återfinns känslig information samt personuppgifter tillhörande målsägande. Det förekommer även känslig information kopplat till målsägandes familj. För att de berörda personerna inte ska ta skada av att vi använder materialet har vi i enlighet med konfidentialitetsprincipen sett till att personuppgifterna har förvarats så att obehöriga inte kan ta del av dem. När studien är avslutad kommer materialet även att förstöras. I studien återfinns heller inga namn eller målnummer så att berörda personer anonymiseras. Istället har vi använt pseudonymerna "F" och "P" för att särskilja domar gällande flickor och pojkar. Domar är offentliga handlingar i enlighet med 2 kap 1§ Tryckfrihetsförordning (1949, s. 105), vilket innebär att vem som helst kan ta del av dem. Således är anonymiseringen av målnummer ännu viktigare.

Då vår empiri bygger på offentlig data och vi därför inte har varit i kontakt med personerna som datan berör, har samtyckes- och informationskravet inte kunnat uppnås. Samtycke innebär att deltagaren samtycker till att medverka i undersökningen (Nygren 2012, s. 32). Informationskravet innebär att forskaren ska informera de berörda om studiens syfte samt att informera om deltagarnas uppgift och villkor (Kalman & Lövgren 2012, s. 13). Då syftet med studien har varit att undersöka hur genus framställs i domar gällande 3§ LVU och hur domarna speglar sociala normer kring manligt och kvinnligt, har vi således fokuserat på språket snarare än individens historia. En annan viktig etisk aspekt som vi har förhållit oss till är att sättet vi uttrycker oss på kring personerna som datan berör, kan påverka läsarnas uppfattning om ungdomar som ges tvångsvård. Detta gör att vi har ett ansvar att ge en sanningsenlig bild av personerna och deras utsatthet. Trots att det finns vissa svårigheter i att tillgodose alla aspekter anser vi, utifrån det etiska resonemang som har förts i detta avsnitt, att studien kan ses som etiskt försvarbar.

4.8 Arbetsfördelning

I föreliggande uppsatsarbete har vi under hela processen suttit tillsammans. Båda har läst och tagit del av all litteratur och forskning som har använts i studien. Vi har delat upp arbetet så till vida att en har skrivit på en del och den andra på en angränsande del. Så fort en text har formulerats har vi gemensamt gått igenom den genom att diskutera och göra ändringar. På så sätt har båda varit delaktiga i alla delar. När det har uppstått frågetecken har vi lyft dem med en gång och båda har satt sig in i problemet och gemensamt kommit fram till en lösning. Under kodningsprocessen har vi tillsammans kodat och tagit fram teman i domarna, därefter har vi gemensamt skrivit analysdelen och diskussionen. Således står båda bakom alla delar av arbetet.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt kommer studiens empiri att analyseras och resultatet kommer att presenteras i förhållande till studiens teori och kunskapsläge. Detta kommer göras utifrån sju olika teman: skolgång och sysselsättning, umgänge, utåtagerande beteende, avvikelser, psykisk ohälsa, vårdnadshavare och föräldrar samt bedömning av samtycke. Resultatet grundar sig på studiens empiri bestående av 30 domar varav 15 är domar gällande flickor och 15 är domar gällande pojkar. Domarna är från Malmö förvaltningsrätt, de har delgetts mellan juni 2018 och april 2019 och har behandlat 3§ LVU. Ungdomarna som domarna berör är födda mellan 1999 och 2006.

5.1 Skolgång och sysselsättning

I domarna framgår att de flesta ungdomarna har en bristande skolgång. Hur bristande skolgång och problem i skolan beskrivs och uttrycks skiljer sig mellan flickorna och pojkarna. I flickornas domar läggs mer fokus på skolgången än vad det gör i pojkarnas domar. Detta syns bland annat genom att i de fall där socialnämnden har nämnt bristande skolgång i sitt yrkande, tas det alltid upp i förvaltningsrättens bedömning när det gäller flickor. När det gäller pojkar syns det i knappt hälften av fallen i förvaltningsrättens bedömning när det finns i

socialnämndens yrkande. I flickornas domar läggs den bristande skolgången fram som ett enskilt problem, medan det i pojkarnas domar snarare räknas som en del i ett normbrytande beteende, vilket kommande citat visar där det i socialnämndens yttrande beskrivs:

P: Han har en hög skolfrånvaro och har överhuvudtaget inte gått i skolan under höstterminen 2018.

Senare i samma dom framgår följande i förvaltningsrättens bedömning:

Tvärtom har det normbrytande beteendet eskalerat under hösten 2018.

Trots en mycket hög frånvaro i skolan under höstterminen är det eskalerade normbrytande beteendet det enda som eventuellt kan kopplas till skolgången i förvaltningsrättens bedömning. Att flickors bristande skolgång alltid nämns i förvaltningsrättens bedömning om det har nämnts i socialnämndens yrkanden visas exempelvis i citatet nedan:

F: ... efter det framkom bekymmer med att X inte gick i skolan och vägrade följa planeringen.

Senare i domen, under förvaltningsrättens bedömning står det:

... X saknar en fungerande skolgång och att hon inte har följt den planering som funnits.

Vi ser en skillnad mellan flickorna och pojkarna i våra domar när det kommer till vad som beskrivs vara ungdomens huvudsakliga problem. Bland flickorna beskrivs det flera gånger vara den bristande skolgången som kommer påverka hennes framtid negativt. Detta syns bland annat i kommande två citat:

F: Vidare har hon en bristande skolgång och ingen annan sysselsättning eller arbete. Hon riskerar att hamna i utanförskap och kriminalitet.

F: Vad gäller hennes beteende i övrigt kan särskilt framhållas att hon löper en stor risk att inte få en fungerande skolgång, vilket kan få allvarliga konsekvenser för hennes framtid.

Bland pojkarna nämns också ofta en bristande skolgång i domen, men fokus är snarare att exempelvis missbruk är deras huvudproblem som kommer leda dem på fel bana i livet. Detta framgår i följande citat:

P: Missbruket har därutöver också inneburit att han hoppat av gymnasiet och han står idag utan någon som helst sysselsättning.

Både flickor och pojkar tycks ha problem med skolgången, vilket är ett liknande resultat som Andersson Vogels (2012) studie visade där skolproblematik på särskilda ungdomshem är lika vanligt förekommande hos flickor som pojkar. Även Mitchell et al. (2016, s. 40) studie visade att det inte förekom några skillnader mellan flickor och pojkar gällande utebliven skola och sysselsättning. I domarna vi har analyserat tycks pojkarnas bristande skolgång inte få lika stort utrymme som flickornas. I vår empiri tycks pojkarnas bristande skolgång inte heller förväntas få lika förödande konsekvenser som flickornas.

Med avstamp i vår socialkonstruktivistiska teori går det att se hur språket får betydelse gällande förväntningar på flickor och pojkar (Burr 2015). Genom att i flickdomarna lägga fokus på riskerna med en bristande skolgång kan tänkas att normen att flickor ska vara duktiga i skolan reproduceras. Att flickor beskrivs som att det finns en förväntning att de ska vara duktiga i skolan framgår än mer tydligt i dessa tre citat:

F: Hon är en smart tjej och har lätt för sig när det gäller skolarbetet.

F: Hon går i skolan, sköter sig, är artig och verkar trivas bra.

F: X är i grunden väldigt duktig och lättlärd. Hon har tidigare haft en välfungerande skolgång och varit duktig i skolan.

Formuleringar som dessa återfinns inte i pojkdomarna. Citaten kan tolkas antyda att flickor förväntas vara *artiga*, *smarta* och *duktiga* medan detta inte formuleras som norm hos pojkarna (jmf. Hirdman 2001). Pojkarna och flickorna tycks tillskrivas olika egenskaper, vilket påverkar hur de bemöts och vad som förväntas av dem (jmf. Herz 2012; Gruber 2013). Grubers (2013) studie visade även att kön hade betydelse för institutionspersonalens förhållningssätt och tolkningar av ungdomars beteende. Kan skolpersonalens förhållningssätt gentemot flickor och pojkar vara liknande? En frånvarande flicka är normbrytande och skolpersonalen lägger därför större fokus på en frånvarande flicka än på en frånvarande pojke, då en pojkes frånvaro inte ses som lika normbrytande. Även om skolpersonalens förhållningssätt gentemot ungdomarna inte går att urskilja i domarna är det viktigt att beakta, då deras bild av ungdomens skolgång många gånger förmedlas till socialtjänsten.

5.2 Umgänge

I de flesta domar omnämns ungdomens umgänge, vilket ofta beskrivs som dåligt. I domarna rörande flickor handlar det dåliga umgänget ofta om att flickorna umgås i kretsar där missbruk förekommer. Detta syns exempelvis i dessa två citat:

F: Hon har ett umgänge där droger är vanligt förekommande och hennes vänner förser henne med droger.

F: ... där hon vistades med olämpliga personer i miljöer där missbruk förekommer.

I sex av domarna rörande pojkar beskrivs det dåliga umgänget i form av att ungdomen vistas i kriminella kretsar.

P: X befinner sig också enligt uppgift från familj och polis i ett kriminellt umgänge...

P: Enligt uppgifter från polis som iakttagit X en längre tid umgås han i kretsar av kriminella där droghandel förekommer.

Denna skillnad mellan domarna rörande flickor och pojkar liknar resultaten i Andersson Vogels (2012) studie där brottslig verksamhet var ett vanligt förekommande problem bland pojkarna som kom till särskilda ungdomshem. Bland flickorna var istället missbruk mer förekommande. Även Mitchell et al. (2016) och Kullberg et al. (2012) visade att kriminalitet var vanligare hos pojkarna och de unga männen. Vad flickorna respektive pojkarna i våra domar faktiskt ägnar sig åt går inte att med säkerhet säga. Vad som däremot går att uttala sig om är hur ungdomarnas aktiviteter formuleras i domarna, vilket överensstämmer med ovanstående studiers resultat.

Vad som också går att urskilja ur domarna är hur anledningen till varför ungdomen behöver ta sig ur det dåliga umgänget beskrivs. Detta skiljer sig mellan flickorna och pojkarna. Flickorna beskrivs umgås i *destruktiva* och *riskfyllda* umgängen och miljöer där de riskerar att utsätta sig själva för fara. Det "dåliga" i det dåliga umgänget ligger i att flickan *försätter sig* i situationer där hon riskerar att bli utsatt för exempelvis övergrepp. I pojkarnas domar handlar det snarare om att det dåliga umgänget influerar pojkens egna beteende och att pojken tar efter umgängets exempelvis kriminella beteende. I en av pojkarnas domar skrivs detta såhär:

P: Vidare har han tillhört det kriminella gänget länge och nämnden ser det inte som realistiskt att han kan stå emot detta på egen hand.

I flickornas domar står det istället exempelvis såhär:

F: Hon försätter sig i situationer som riskerar att bli farliga för henne, men hon har ingen insikt kring detta.

F: ...och att hon då utsätter sig för mycket stora risker genom att uppsöka destruktiva miljöer där hon bland annat utsatts för övergrepp.

I ett flertal domar går det att urskilja temat offer/aktör. Det är särskilt tydligt i flickornas domar där de beskrivs som offer för sitt handlande och umgänge. I ovanstående citat syns det i att flickorna visserligen *uppsöker* destruktiva miljöer men de riskerar att bli *utsatta* för övergrepp, hamna i situationer som blir farliga för dem och att flickans vänner förser henne med droger. Att flickor ses som offer framgår även i följande citat:

F: Hon riskerar också att bli utnyttjad och utsatt av andra personer genom att vistas i riskmiljöer med droger och kriminalitet.

Pojkarna beskrivs i vissa domar, likt flickorna, som offer medan de i andra domar framställs som aktörer. I dessa fall tycks pojkarna vara en aktiv del av sina handlingar och det är pojkarna själva som sätter sig i riskfyllda situationer. Liknande formulering hittas i ett av flickornas citat ovan. Skillnaden är att rätten i det fallet anser att flickan inte har någon *insikt* i att hon försätter sig i farliga situationer, vilket gör att hon fortfarande kan ses som ett offer. Att pojkarna försätter sig i riskfyllda situationer beskrivs vara ett mer aktivt och medvetet val. Det syns bland annat i nedanstående två citat:

P: ... att X befunnit sig i sammanhang med ungdomar som blivit dömda för grövre brottslighet. Han har även påträffats i en bil tillsammans med vuxna som dömts för grova brott och med starka kopplingar till kriminella kretsar.

P: Trots att han ett flertal gånger under 2018 påträffats tillsammans med personer som är kända för polisen nekar han till inblandning med dessa personer. Personal på ett tidigare boende har dock uppgett att man, baserat på X beteende och hur andra bemöter honom, är helt säker på att han är inblandad i ett kriminellt nätverk.

Flertalet av citaten i detta avsnitt visar att flickorna i högre utsträckning beskrivs som utsatta och att de behöver skydd från yttre omständigheter som kan skada dem, vilket överensstämmer med stereotypa normer av män och kvinnor. Dessa normer återfinns i genuskontraktet där kvinnan är svagare än mannen och behöver skydd (jmf. Hirdman 2001). Liknande resonemang går att finna i Grubers (2012) och Laanemets och Kristiansens (2008) studier som visar att det på särskilda ungdomshem finns ett skapande och ett upprätthållande av maskulina normer som en stor, stark och orädd man. Att framställa flickor som offer och pojkar som aktörer kan således ses som ett sätt där domstolen reproducerar en stereotypisk bild av manliga och kvinnliga normer. En annan förklaring till att flickor och pojkar beskrivs olika i avseende offer/aktör kan hittas i Sprott och Doobs (2010) forskning som visar att domstolar historiskt sett har behandlat ungdomar, särskilt flickor, med en paternalistisk oro och omtanke och att detta tankesätt än idag lever kvar i domstolen.

Emellertid finns ett par avvikande domar där det tydligt framgår att pojken behöver skydd, vilket syns i citatet nedan:

P: Han är även oförstående till hur hans vistelse i destruktiva miljöer påverkar honom. Vilken kan innebära en direkt fara för att han utsätts för våld som kan leda till allvarlig fysisk och psykisk skada.

Utifrån Butlers (2007) teori om att konstruktionen av "män" inte uteslutande måste kopplas till manskroppar eller att begreppet "kvinnor" inte måste kopplas till kvinnokroppar uppkommer frågan om pojkarna egentligen också har ett skyddsbehov som oftast inte uttryckligen nämns i domarna, då normen av manligt är att män inte behöver skyddas. Trots att rätten i detta fallet tydligt visar på en utsatthet hos pojken betonas inte pojkarnas behov av skydd och omsorg på samma sätt som flickornas. I de flesta domar är pojkarnas utsatthet skrivet indirekt medan det är mer tydligt formulerat i flickornas domar. Det kan tänkas att rätten betraktar pojkarna som utsatta när de umgås med kriminella personer, men detta står inte uttryckligen i texten.

5.3 Utåtagerande beteende

I ungefär hälften av domarna beskrivs ungdomen ha ett utåtagerande beteende genom att exempelvis vara våldsam. Andelen är ungefär lika stor i flickornas domar som i pojkarnas. Det resultatet speglar inte vad Kullberg et al. (2012) och Herz och Johansson (2011) säger kring att våld är vanligare bland män än bland kvinnor. Detta väcker frågan om denna skillnad i resultat beror på att utåtagerande beteende är lika vanligt bland flickor och pojkar eller om flickors utåtagerande beteende följer en annan norm. I en av flickdomarna står det:

F: Hon har också slagit familjehemsföräldrarna och kastat ett fruktfat på boendepersonal. Händelserna får anses allvarliga och avvika från samhällets grundläggande normer.

I en av pojkdomarna står det:

P: ... X har ett utagerande och riskfyllt beteende som avviker från samhällets grundläggande normer. Vid flera tillfällen har han varit utagerande och hotfull genom att ha sönder inredning och han har även försökt tända eld på boendet, förvarat knivar på sitt rum samt hamnat i handgemäng.

I citaten beskrivs både flickans och pojkens utåtagerande beteende som normbrytande, men det läggs lika mycket vikt vid en händelse där en flicka har kastat ett fruktfat mot boendepersonal som när en pojke har haft sönder inredning och försökt tända eld på boendet. Detta mönster kunde vi se genomgående i våra domar där utåtagerande beteende har förekommit. Enligt normen ska flickor vara lugna och flickor som inte är det bryter därför mot sociala normer. Bland pojkar är normen istället att de ska agera mer fysiskt (jmf. Laanemets & Kristiansen 2008). Detta gör att redan tendenser till eller en mild grad av utåtagerande beteende kan ses som normbrytande bland flickor och därmed nämns i domarna, medan det bland pojkarna krävs mer för att det utåtagerande beteendet ska anses vara så pass normbrytande att det är ett problem värt att poängtera i domen. En annan förklaring till att utåtagerande beteende nämns i samma utsträckning i flickornas och

pojknas domar kan vara att normerna har förändrats och att flickor istället för att hålla sina känslor inom sig agerar utåt likt pojkarna (jmf. Butler 2006).

Vidare kan olika typer av formuleringar urskiljas där det i flickornas domar förekommer ord som gör att deras utåtagerande beteende framställs som än mer normbrytande. Pojknas utåtagerande beteende beskrivs fortfarande som allvarligt, men inte på samma sätt som i flickornas domar. I två av flickornas domar framgår exempelvis:

F: ... och uppvisar ett hotfullt och respektlöst sätt gentemot såväl vuxna som andra elever.

F: Det har vidare inte varit möjligt att stävja hennes beteende...

En flicka som betar sig *respektlöst* bryter mot den norm som säger att flickor ska vara respektfulla och artiga. Att skriva att det inte har varit möjligt att *stävja* en flickas beteende visar att beteendet är fel och att flickan ska tillbaka till normen dit hon egentligen hör. Det finns en förväntan att flickor ska vara lugna och lätthanterliga och flickor som inte är det bryter mot normen och kan därmed tappa erkännande av rätten (jmf. Butler 2006). De normer som omger förväntningarna på pojkar tycks av domarna vi studerat att döma vara annorlunda. Pojknas utåtagerande beteende beskrivs som allvarligt, men i konkreta och sakliga ordalag:

P: Vidare har han ett utåtagerande och aggressivt beteende. Han har hotat flera personer och då främst sin mamma. Han har även hotat sin mamma och syster med kniv. Det finns stora risker med X beteende. Det kan bli farligt om han fastnar i dessa sätt att agera för att få sin vilja fram.

Kopplat till Grubers (2013), Laanemets och Kristiansens (2008) och Andersson Vogels (2012) studier om ungdomar på särskilda ungdomshem där normen om en stor och stark man som maskulin upprätthålls och reproduceras kan resultatet förklaras genom att denna bild av maskulinitet även finns inom rätten. Det finns ett antagande om att pojkarna är mer fysiska och därmed finns också förväntningar på

att pojkarna ska vara fysiska och utåtagerande. Dessa föreställningar och förväntningar är skapade och reproducerade socialt (jmf. Kullberg et al. 2012; Herz & Johansson 2011). Enligt det socialkonstruktivistiska perspektivet skapas föreställningar och förväntningar för att människan vill sortera omvärlden och få en förståelse kring den (Burr 2015). Utifrån denna förklaringsmodell går det att förstå varför det i domarna läggs andra värderingar i flickornas utåtagerande beteende än i pojkarnas. Detta kan i förlängningen bidra till ett upprätthållande av normen att flickor inte ska vara utåtagerande, vilket i sin tur kan få konsekvenser för flickor som annars inte vet hur de ska hantera sina känslor.

5.4 Avvikelse

Flertalet domar visar att ungdomen har rymt hemifrån eller avvikit från hemmet, vilket ses som normbrytande. Det gäller både flickorna och pojkarna, även om det tycks vara mer förekommande bland flickorna. I domarna som gäller flickor skrivs ofta om avvikelse i ordalag som just att de *avvikit*, medan det i domarna rörande pojkar uttrycks ibland som att de *avvikit* och ibland som att ungdomen *inte syns till på länge*, vilket visas i citaten nedan:

P: Enligt mamman tillbringar X dagar och nätter utanför hemmet utan att hon vet var han är.

P: Sedan oktober månads början har X knappt syns till i familjehemmet eller hos sin pappa. [...] Han har bott hemma 5–9 november 2018, men har inte skött något under denna tid och har därefter försvunnit.

I flickornas domar uttrycks att de har avvikit när de inte har befunnit sig hemma.

F: X avvek från boendet, rökte cannabis och genomförde inte behandlingssamtalen som hon skulle.

F: X har kontinuerligt avvikit från de familjehem och jourhem hon har varit placerad i.

Att rätten uttrycker sig i form av att flickorna avvikit tolkar vi som att det är mer normbrytande när en flicka är borta jämfört med en pojke, där det i mer svepande ordalag nämns att han inte har synts till. Denna bild förstärks ytterligare av att förklaringar till varför flickorna har avvikit finns med i texten medan pojkarnas kommentarer kring sin frånvaro inte framgår.

F: Anledningen till att hon avvikit från familjehem är att hon inte trivts och känt sig orättvist behandlad.

F: X kan ha svårt att hantera känslor och hon avviker då hellre än att ta itu med det.

Att uttrycka en större oro kring att en flicka avviker tyder på att flickor behandlas med större varsamhet (jmf. Laanemets & Kristiansens 2008). Laanemets och Kristiansens (2008) studie visade att varsamheten gentemot flickorna genererade en större acceptans gällande oönskat beteende, vilket inte kan ses i våra resultat. Däremot går det att urskilja att det finns en antydning till att skuldbelägga och ansvarsbelasta flickorna för att de avviker, vilket kan ses som en konsekvens av ett normbrytande beteende (jmf. Butler 2006). Detta kan ses i citatet ovan där en flicka avvikit från boendet och inte genomfört de planerade behandlingssamtalen. Antydning till skuld kan även ses i att flertalet av flickornas förklaringar av varför de avvek finns med. Det kan ses som att flickorna tillskrivs ett ansvar i att försvara varför de avvikit. I pojkarnas domar framgår det inte att de behövt förklara anledningen till sin avvikelse. Flickorna tycks även tillskrivas ett ansvar i att berätta för andra var de är när de är borta. Exempel på detta går att se i nedanstående citat:

F: När X avviker återvänder hon inte alltid till föräldrahemmet. Trots efterforskningar har socialtjänst, polis och socialjour inte vetat var hon befunnit sig.

Att skuldbelägga flickorna går att koppla till det Andersson Vogels (2012) och Laanemets och Kristiansens (2008) studier visade kring att flickor är mer missanpassade genom att vara på ett särskilt ungdomshem än vad pojkar anses vara,

då vården är utformad utifrån pojkars problematik. Även inom LVU-lagstiftningen anför Schlytter (1999) att flickor diskrimineras, då lagen har sin grund i pojkars problem. I domarna vi har analyserat tycks flickorna göra mer fel bara genom att avvika, än vad pojkarna tycks göra, vilket kan innebära förväntningar om ett annat slags ansvarstagande hos flickorna. I genuskontraktet finns en oskriven överenskommelse kring könens olika skyldigheter (Hirdman 2001). En sådan skyldighet är att flickor i domarna har ett större ansvar gentemot omgivningen när de avviker eller efter att de har avvikit. Då det finns skillnader mellan hur avvikelser beskrivs i domarna gällande pojkar och flickor befäster och reproducerar förvaltningsrätten de olika förväntningar och skyldigheter som finns mellan pojkar och flickor (jmf. Hirdman 2001; Butler 2007). De olika skyldigheterna mellan könen är något som tynger alla parter genom att alla mer eller mindre medvetet ska förhålla sig till detta strukturella tvång (Hirdman 2001). I detta fall tycks flickorna tyngas mest av tvånget och bilden av att flickor har ett större behov av uppsikt och omsorg reproduceras och befästs. Pojkarnas tvång ligger i detta fall i att de ska klara sig mer själva och inte kräva den uppsikt, omtanke och oro som flickorna får (jmf. Kullberg et al. 2012).

5.5 Psykisk ohälsa

Psykisk ohälsa omnämns på ett eller annat sätt i flertalet domar. Det är dock något vanligare i flickornas domar. Framförallt finns uttrycket *dåligt psykiskt mående* oftare i flickornas domar, medan det i pojkarnas domar snarare står att de *mår dåligt*. I domarna formuleras texten även på ett sätt som gör att flickorna framställs som mer medvetna om sin psykiska ohälsa.

F: Hon vet att hon behöver jobba på sitt psykiska mående och vill ha stöd i form av samtal.

F: Hon inser att hon behöver stöd och struktur för sitt mående, sin hälsa och sin skolgång.

I kommande citat framgår det att det är socialnämndens tolkning av pojken och inget pojken själv har uttryckt till skillnad från flickornas domar där de själva uttalat sig om sitt psykiska mående.

P: Hans psykiska mående är inte bra. Han har hotat att skada sig själv och sagt att han inte vill leva. Han har även uppvisat olika former av självskadebeteenden.

Laanemets och Kristiansens (2008) studie visar att flickor på särskilda ungdomshem i större utsträckning än pojkar tillåts och uppmuntras att visa och uttrycka känslor, vilket kan förklara varför flickorna i domarna beskrivs prata mer om sitt mående och visar på en större medvetenhet kring det, jämfört med pojkarna. Enligt Spratt och Doobs (2010) studie erbjuds flickor oftare samtal med kurator eller lektioner i *anger management* för att hantera sina känslor, vilket också kan förklara varför flickorna i större utsträckning än pojkarna pratar om sitt mående. Att flickorna tycks prata mer om den psykiska ohälsan kan även bero på att rådande samhällsnorm säger att flickor oftare mår psykiskt dåligt, medan pojkar inte gör det i samma utsträckning. En pojke som mår dåligt och som inte ska visa känslor väljer kanske snarare att hantera sina känslor på annat sätt än att verbalisera dem (jmf. Laanemets & Kristiansen 2008). Synsättet kring att det är mer normalt att en flicka mår psykiskt dåligt än en pojke kommer därför reproduceras istället för att brytas. Tankemönstret kring hur saker och ting är reproduceras hela tiden av det människan ser och hör och blir på så sätt till sanningar i människans värld (jmf. Burr 2015; Butler 2007). Resultatet visar att psykisk ohälsa eller dåligt mående hos pojkar snarare bedöms ta sig uttryck i andra former, exempelvis genom missbruk. Detta kan förklara varför missbruk tycks vara vanligare bland pojkarna än bland flickorna i domarna (jmf. Kullberg et al. 2012; Herz & Johansson 2011). Det finns även domar där det uttrycks att missbruket är ett sätt att hantera dåligt mående, vilket kan ses i citatet nedan:

P: Han har tagit Tramadol vid något tillfälle för sin ångest, och även testat annan narkotika vid något enstaka festtillfälle. [...] Bruket av cannabis har fungerat som självmedicinering.

Denna typ av självmedicinering återfinns inte beskriven i någon av flickornas domar, vilket motsäger det Kullberg et al. (2012) skriver kring att det främst är kvinnor som självmedicinerar för att dämpa ångest och fly verkligheten. Emellertid finns en dom där pojken tycks ha viss insikt i sitt dåliga psykiska mående:

P: Han har sedan en längre tid uppvisat symptom på psykisk ohälsa och har själv medgett att han mår dåligt samt att han skadat sig själv.

Dock kvarstår det en skillnad mellan formuleringen i pojkarnas och flickornas domar. Skillnaden är att det i de domar där pojkarnas obehandlade psykiska ohälsa tas upp, sällan återfinns en vidare förklaring till hur den bör hanteras:

P: Han bör vidare bearbeta de trauman han har varit med om.

I flera av flickornas domar framgår att de har obehandlad psykisk ohälsa och vidare ges exempel på att flickan behöver hjälp från förslagsvis barn- och ungdomspsykiatri eller andra öppenvårdsinsatser. Detta kan enligt vår tolkning förklaras genom att rätten inte är fri från stereotypa föreställningar om pojkar och flickor. En flicka som mår dåligt behöver tas hand om, medan pojkarna inte per automatik får den uppbackningen (jmf. Hirdman 2001).

Andersson Vogels (2012) studie visar att flickors största problematik när de placerades på särskilda ungdomshem var psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa fanns även bland pojkarna, men inte i samma utsträckning. Studien visar vidare att den psykiska ohälsan inte uppmärksammades på boendet, då flickornas problematik sällan definierades. Det ledde till att psykisk ohälsa fortsatt var ett stort problem bland flickorna efter avslutad behandling. Utifrån domarna går det att se att psykisk ohälsa finns som tema i många domar, men oftare i de domar som gäller flickor vilket bekräftar Andersson Vogels (2012) resultat.

5.6 Vårdnadshavare och föräldrar

I detta avsnitt kommer vi att titta på hur föräldrarnas roll framställs i domarna. I de flesta domar finns ett uttalande från en eller två vårdnadshavare där de uttrycker sin

inställning kring ungdomens situation och huruvida de bifaller eller bestrider ansökan om LVU. I de flesta domar är detta även ungdomens föräldrar och det är dessa domar vi i detta avsnitt kommer fokusera på. Vi kommer utgå ifrån vårdnadshavarnas utlåtande samt vad som i övrigt nämns kring föräldrarna.

Överlag nämns mammorna mer än papporna i domarna. Mammorna framställs vara mer involverade i sina barns liv och tycks i flera fall ha en bättre relation till barnet jämfört med pappan. I vissa domar framgår att barnet har lite kontakt med pappan och endast bor hos mamman, medan det i andra domar inte framgår varför barnets relation till pappan skiljer sig jämfört med relationen till mamman. Det framgår inte heller tydligt om vissa ungdomar i domarna endast har en vårdnadshavare och det är därför den andra vårdnadshavaren inte nämns, eller om det snarare är för att den andra vårdnadshavaren inte har någon uppfattning om barnets situation. I de fall där det framgår att det endast är en vårdnadshavare som har en närvarande relation till barnet, är det alltid mamman som har den. Relationen till pappan beskrivs i de fallen som dålig eller knappt befintlig. I utlåtande angående två pappor står det:

F: Han och X har endast sporadisk kontakt.

F: X bor inte hos honom och de har lite kontakt...

I dessa två domar framgår det att papporna på grund av den dåliga kontakten med barnet inte kan uttala sig om vad som är bäst för barnet. I vissa andra domar verkar papporna genom handling visa en viss omtanke kring barnet, men själva ordet *orolig* skrivs inte, jämfört med många mammor som uttryckligen beskrivs vara oroliga. Mammornas beskrivningar av sin oro återges i mer detalj och med mer känslouttryck än pappornas. Två av mammorna beskrivs enligt följande:

P: ... X mamma ansöker om placering i familjehem eftersom hon är orolig för att sonen har ett kriminellt umgänge. Hon har även hittat drogrelaterade föremål på hans rum och misstänker att han ofta är påverkad av droger.

F: X mamma har vidare uppgett att hon är orolig för att X far illa då hon dricker alkohol och umgås med äldre män.

Medan en pappa som har medgett bifall till ansökan beskrivs uttrycka följande:

P: X har ett fortgående och tilltagande missbruk som pågått under närmare fem års tid. X har inte själv förmått bryta missbruket och har inte heller varit mottaglig för hjälp. Missbruket har haft allvarliga konsekvenser för honom. Han lider av psykisk ohälsa som inte kan behandlas om han inte är drogfri. Han har således ett akut vårdbehov som inte kan tillgodoses på frivillig väg.

Citatet är en beskrivning av pappans utlåtande som förvaltningsrätten har gjort. Den visar att pappan bryr sig om sitt barn och är orolig för barnet, men sättet det uttrycks på anspelar inte på känslor. Beskrivningen av pappans utlåtande som något som inte anspelar på känslor reproducerar normer kring att manlighet inte definieras utifrån känslor (jmf. Hirdman 2001). Om beskrivningen är en faktisk bild av pappans inställning eller om det är förvaltningsrättens tolkning utifrån samhällsnormer går inte att med säkerhet säga.

Burr (2015) pratar om språkets betydelse angående reproducering av tankemönster kring hur saker och ting är. Sättet en människa tänker på är starkt påverkat av språket som personen använder och kommer i kontakt med. Om personen exempelvis kommer i kontakt med andra personer som säger att män ska vara på ett visst sätt, kommer personen också tänka att män ska vara på det sättet vilket bidrar till en objektiv sanning om hur en man ska vara och bete sig. Vidare framhåller Burr (2015) att språket får praktiska konsekvenser. Kopplat till detta tolkar vi det som att ordet *orolig* har en känslomässig laddning. Att säga att någon är orolig ger den praktiska konsekvensen att personen uppfattas som känslsam och sårbar. Denna konsekvens kan bli särskilt påtaglig för män då det finns en social norm kring att män inte ska visa sig sårbara (jmf. Laanemets & Kristiansen 2008). Att vara orolig för sitt barn visar även på en brydsamhet och ett ansvarstagande för barnet, vilket inte heller stämmer överens med bilden av hur en man ska vara (jmf.

Hirdman 2001). I enlighet med det stereotypa genuskontraktet är barnen mammans ansvarsområde (Hirdman 2001).

Hur genuskontraktet tar sig uttryck i domarna går vidare att se i en dom där båda föräldrarna tycks vara väl insatta i barnets liv och problematik. Pappan uttrycker sig dock på ett sätt som avsäger honom ansvaret för barnets beteende genom att bland annat säga att inte ens professionella kan hantera barnet. I pappans utlåtande framgår:

P: Han kan inte följa X dygnet runt för att hålla koll på vad X gör.

Även i mammans utlåtande framgår att professionella har haft svårt att hantera pojken och att det därför inte borde ses som att föräldrarna gjort något fel. Dock beskrivs mamman även förklara vad hon själv har gjort för att underlätta pojkens situation:

P: Hon har bl.a. använt sig av de verktyg och strategier som hon fått till sig genom att ordna en förutsägbar vardag för X...

Denna typ av förklarande av mamman, men inte av pappan, kan tolkas som att mamman tar på sig ett större ansvar för barnet. Detta visar att Hirdmans (2001) stereotypa genuskontrakt fortfarande lever kvar, men att det tar sig uttryck på ett mer subtilt sätt.

5.7 Bedömning av samtycke

LVU är en tvångslag som appliceras när det inte finns samtycke till behövlig vård. Det gör att alla domar hanterar frågan om vården kan ske på frivillig väg. Då alla domar i studien bifaller ansökan om LVU har förvaltningsrätten i samtliga fall bedömt att behovet av vård inte kan tillgodoses på frivillig basis. Hur förvaltningsrätten har kommit fram till detta skiljer sig mellan de olika domarna, även om vissa teman är återkommande. De flesta ungdomar bestrider ansökan om LVU och uppger att vården istället kan ges med frivillighet. I domarna har vi kunnat urskilja i huvudsak två olika formuleringar som förvaltningsrätten använder som

argument till varför ungdomens utsaga om frivillighet inte är tillräckligt för att behovet av vård ska kunna tillgodoses på frivillig väg. Den ena motiveringen grundar sig i att ungdomen tidigare har erbjudits frivilliga insatser som hen *inte har tagit emot* alternativt har *avbrutit*. Denna typ av motivering syns exempelvis i kommande citat:

P: Som tidigare redogjorts för har X dock inte tagit emot de insatser som erbjudits honom.

P: Av utredningen framgår dock även att han så sent som i november 2018 avbrutit och undanhållit sig från den frivilliga vård han då deltagit i. Mot denna bakgrund anser förvaltningsrätten att det lämnade samtycket inte utgör en tillräcklig grund för att den behövliga vården kommer till stånd.

Den andra motiveringen handlar om att ungdomen bedöms *sakna insikt* i sin problematik och därmed även saknar insikt i behovet av vård. I vissa domar skrivs detta tydligt, såsom i det första citatet, medan det i andra domar (likt andra citatet) mer indirekt visas att ungdomen saknar insikt i omfattningen av problematiken.

P: X har under utredningen gett uttryck för en bristande insikt i sin problematik, riskerna med missbruket och det vårdbehov som föreligger.

F: X har vid den muntliga förhandlingen lämnat sitt samtycke till viss frivillig vård. Det samtycke hon har lämnat är villkorat till familjehemsplacering eller placering på HVB-hem i Skåne. Behövlig vård får för närvarande anses vara vård i enlighet med den av nämnden ingivna vårdplanen. Eftersom X inte fullt ut samtycker till sådan vård ska vården ges med stöd av LVU.

Dessa typer av motiveringar till att ungdomen behöver LVU tycks inte skilja sig avsevärt mellan flickor och pojkar. Det tycks snarare handla om att ungdomen inte blir betrodd. Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan ungdomarna ses som

“missanpassade”, då deras beteende bryter mot normen och ungdomarna ses som normbrytande. För att förstå omvärlden delar människan in saker och ting, och därmed även människor, i kategorier (Burr 2015). Dessa ungdomar hamnar i kategorin *ungdomar* på grund av deras ålder. De sätts även in i kategorin *missanpassade*, då de betar sig normbrytande. Enligt vår tolkning gör dessa kategorier att ungdomarna tappar legitimitet och deras ord tappar därför värde. Normen som råder är att ungdomar i sig anses ha lägre status, då de inte har något juridiskt självbestämmande och anses sakna det konsekvenstänk och de verktyg som vuxna har. Även kategorin *missanpassade* anser vi associeras med något negativt. Den som är annorlunda är enligt sociala normer inte kapabel att i alla lägen se vad som är rätt för hen och hens omgivning. Att placeras i båda dessa kategorier bidrar således till att rätten ifrågasätter sanningen i ungdomarnas utsagor. Att ungdomarna genom sitt beteende går emot normerna får således långtgående konsekvenser genom att deras utsagor om samtycke inte ses som trovärdiga och att de därför döms till LVU (jmf. Butler 2006). De långtgående konsekvenserna ses ofta som något negativt av ungdomen, men kan också ses som positivt i den mån tvångsvården fungerar till att bryta det normbrytande beteendet.

Enligt Schlytter (1999) finns inom rättssystemet ett normspråk som betonar dess neutralitet. Samtidigt går det inte att efterleva den neutraliteten, vilket gör att det i praktiken förekommer både värderingar och politiska ställningstaganden i rättsliga sammanhang. Juridiken är således inte fri från subjektiva tolkningar. Detta styrker ovanstående resonemang kring att rätten delar in människor i kategorier baserat på samhällets sociala normer där ungdomarna i domarna tillhör kategorier som tillskrivs negativa värden. Leviner (2012) ifrågasätter om förvaltningsdomstolen har kompetens nog att fatta rättvisa beslut i LVU-ärenden. Utifrån Leviners (2012) resonemang och vår samlade, men begränsade empiri, ställer vi oss frågan om rätten har en tillräckligt nyanserad bild av ungdomen när de avskriver sanningshalten i ungdomens utsagor. Leviner (2012) understryker att domarna inte alltid har samlat kompletterande material kring ungdomen samt att de i vissa fall saknar kunskap och kompetens kring barn och unga och hur de skiljer sig från vuxna. Om detta har påverkat domarna i denna studie kan vi inte säga något om. Det vi kan se är att inga ungdomar blir betrodda och att rättens motivering till varför är liknande i alla domar.

I två domar har ungdomen samtyckt till den planerade LVU-vården. Båda dessa ungdomar är flickor. Dessa flickor inser att det finns ett vårdbehov som måste ges med tvångsvård, då de själva är oroliga över att de annars kommer avbryta den frivilliga vården. Således visar de på insikt i sin problematik och de vill få stöd. Är det en tillfällighet att båda dessa ungdomar är flickor eller finns det ett samband till samhällets olika förväntningar på flickor och pojkar? Flickor fostras in i att visa och uttrycka känslor, medan pojkar inte ska visa vad de känner (jmf. Laanemets & Kristiansen 2008). De finns en norm att flickor ska behöva hjälp, medan pojkar ska klara sig själva (jmf. Hirdman 2001). Utifrån detta kan det antas att det är mer socialt accepterat att en flicka *erkänner* att hon behöver hjälp och vår tolkning är därför att detta resultat inte är en ren tillfällighet.

6. Avslutande diskussion

I denna del kommer vi diskutera studiens frågeställningar i relation till studiens resultat samt avslutningsvis ge förslag på vidare forskning. Syftet med studien har varit att undersöka hur genus framställs i 30 domar gällande 3§ LVU, för att analysera om och på vilket sätt sociala normer kring könsroller reproduceras i domarna. Som metod för studien användes en kvalitativ innehållsanalys.

6.1 Diskussion

Analysen visar att stereotypa normer kring manligt och kvinnligt återfinns och reproduceras i domarna. Det finns en skillnad i hur pojkar och flickors beteende beskrivs. Många gånger går skillnaderna att förklara via traditionella normer kring genus. Ett vanligt återkommande tema i domarna är normbrytande och vilka beteenden som innebär brott mot sociala normer. Sociala normer kring manligt och kvinnligt synliggörs snarast genom att det som bryter mot normen synliggörs. Pojkarna beskrivs som normbrytande i förhållande till hur människan i allmänhet ska bete sig i samhället. Även flickorna beskrivs bryta mot normen i det avseendet, men de beskrivs även många gånger som normbrytande i förhållande till hur flickor "ska vara". Med detta går det även att urskilja att flickorna i olika situationer tillskrivs ett ansvar. Detta kan vi se gällande exempelvis flickors avvikelser. Ansvarstagandet går också att se i framställningen av vårdnadshavarna och

föräldrarna i domarna. Där beskrivs mammorna ta på sig ett större ansvar för ungdomens situation jämfört med papporna, vilket reproducerar traditionella genusnormer som återfinns i genuskontraktet (jmf. Hirdman 2001).

Alla ungdomarna i domarna bryter, enligt rätten, mot sociala normer. Det normbrytande beteendet beskrivs i både flickorna och pojkarnas domar. Ibland är beskrivningarna lika varandra, medan de ibland skiljer sig. Beskrivningarna leder till en bild av att det finns normer även kring hur det normbrytande beteendet ska gå till. Genus skapas socialt och ömsesidigt. Detta går exempelvis att se i beskrivningarna kring ungdomarnas avvikelser. Det handlar om att flickor förväntades förklara avvikelserna medan pojkar inte förväntades göra detta. Det är normbrytande att avvika, men det finns också en norm för hur avvikelserna ska gå till, vilket i flickornas fall är att förklara orsaken till avvikelserna. För pojkarna är normen för den normbrytande avvikelserna att inte förklara varför de har avvikit.

Forskning har visat att genusnormer sakteligen håller på förändras. I domarna vi har analyserat återfinns en rad stereotypa normer kring manligt och kvinnligt. Vi har sett formuleringar som tyder på tendenser till att den traditionella synen håller på att förändras i vissa avseenden. När det gäller utåtagerande beteende får det lika stort utrymme i pojkarnas och flickornas domar. En anledning till att flickorna är utåtagerande kan vara att normen är i förändring. Samtidigt beskriver rätten en större acceptans för pojkar att få utlopp för arga känslor och aggression genom att agera utåt, medan flickorna förväntas lägga band på sin ilska. Det senare kan tolkas som att rätten tillbakavisar flickorna till den traditionella normen. Även när rätten resonerar kring ungdomarnas utsatthet, beskrivs tydligt att flickorna är utsatta och behöver någon form av skydd. Pojkarnas utsatthet och skyddsbehov beskrivs inte på samma sätt och måste många gånger läsas mellan raderna, vilket exempelvis kan ses då rätten beskriver en pojke som umgås med kriminella. Enligt traditionella normer har pojkar historiskt inte behövts skyddas. Med en ny syn på genus, liknande Butlers (2007), om att konstruktionen av "män" inte uteslutande måste kopplas till manskroppar eller att begreppet "kvinnor" inte måste kopplas till kvinnokroppar, framkommer att även pojkarna har ett skyddsbehov. Att rätten endast uttrycker pojkarnas skyddsbehov i subtila ordalag visar att rätten fortfarande vidmakthåller en traditionell syn på genus och normer.

Ungdomarna i domarna bryter mot det som rätten beskriver som samhällets grundläggande sociala normer, vilket leder till långtgående konsekvenser för hur omgivningen ser på dem (jmf. Butler 2006). En sådan konsekvens går att urskilja i hur rätten resonerar kring ungdomens samtycke till vård där rätten i alla våra domar inte tror att ungdomens samtycke är tillförlitligt. Ungdomen får inte bekräftelse av rätten, då de inte följer de sociala normer som rätten agerar utifrån. Normbrytandet samt avsaknaden av ett tillförlitligt samtycke används som motivering för att LVU ska vara befogat. Vad som är samhällets grundläggande sociala normer framgår dock inte tydligt, varken i förarbeten till lagen, i lagen eller i domarna. Det framgår inte heller om det finns särskilda grundläggande normer för flickor och andra för pojkar, vilket vår analys visar att rätten agerar utifrån. Det som däremot framgår är att rätten ska vara objektiv och se rättssubjektet könlös och jämlik (jmf. Schlytter 1999). Hur går detta ihop med rättens traditionella syn på genus och sociala normer?

6.2 Förslag på vidare forskning

Under arbetet med denna studie har tankar väckts kring intressant vidare forskning inom liknande områden. Vi valde att undersöka förvaltningsrättens domar angående 3§ LVU med fokus på genus och sociala normer. En liknande undersökning som denna, men med fokus på andra normer, exempelvis kring etnicitet, hade också varit intressant. En annan viktig vinkel hade varit att titta på socialtjänstens utredningar gällande barn som är aktuella för LVU för att se om en traditionell syn på genus och sociala normer återfinns även där. Utifrån detta hade det gått att titta vidare på om förvaltningsrätten snarast reproducerar genusframställningen i socialtjänstens utredningar eller om rätten själva skapar framställningen av den traditionella synen.

Referenser

Andersson Vogel, Maria (2012) *Särskilda ungdomshem och vårdkedjor: Om ungdomar, kön, klass och etnicitet*. Doktorsavhandling. Stockholm: Stockholms universitet.

Boréus, Kristina & Göran Bergström (2014) *Innehållsanalys. I: Kristina Boréus & Göran Bergström (red.) Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*, 2. uppl. Malmö: Liber.

Burr, Vivien (2015) *Social constructionism*. 3. uppl. London: Routledge.

Butler, Judith (2006) *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.

Butler, Judith (2007) *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.

Fejes, Andreas & Robert Thornberg (2009) *Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I: Andreas Fejes & Robert Thornberg (red.) Handbok i kvalitativ analys*, 1. uppl. Stockholm: Liber.

Gruber, Sabine (2013) *Konstruktioner av etnicitet och kön på SiS särskilda ungdomshem*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).

Guba, Egon G. & Yvonna S. Lincoln (1989) *Fourth Generation Evaluation*. Newbury Park, Calif: Sage.

Herz, Marcus & Thomas Johansson (2011) *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Herz, Marcus (2012) *Från ideal till ideologi: konstruktioner av kön och etnicitet inom socialtjänsten*. Doktorsavhandling. Örebro: Örebro universitet.

Hirdman, Yvonne (2001) *Genus: om det stablas föränderliga former*. 1. uppl. Malmö: Liber.

Inglehart, Ronald F., Eduard Ponarin & Ronald C. Inglehart (2017) Cultural Change, Slow and Fast: The Distinctive Trajectory of Norms Governing Gender Equality and Sexual Orientation, *Social Forces*, 95(4): 1313–1340.

Kalman, Hildur & Veronica Lövgren (2012) Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion. I: Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*, 1. uppl. Malmö: Gleerups.

Kullberg, Christian (2012) Introduktion: Genus i socialt arbete. I: Christian Kullberg (red.) *Genus i socialt arbete*, 1. uppl. Malmö: Liber.

Kullberg, Christian, Mikael Skillmark, Marcus Herz, Johannes Fäldt & Veronika Wallroth (2012) Genus och kön som grund för konstruktioner av kvinnors och mäns sociala problem. I: Christian Kullberg (red.) *Genus i socialt arbete*, 1. uppl. Malmö: Liber.

Laanemets, Leili & Arne Kristiansen (2008) *Kön och behandling inom tvångsvård: en studie av hur vården organiseras med avseende på genus*. Stockholm: Statens institutionsstyrelse (SiS).

Leviner, Pernilla (2012) Domstolens funktion i LVU-ärenden: behov av specialiserade barndomstolar?, *Nordisk Socialrättslig Tidsskrift*, 3(5-6): 85-132.

Lindgren, Simon (2015a) Kodning. I: Simon Lindgren (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*, 2. uppl. Malmö: Gleerups.

Lindgren, Simon (2015b) Kvalitativ analys. I: Simon Lindgren (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*, 2. uppl. Malmö: Gleerups.

Lindgren, Simon (2015c) Summering. I: Simon Lindgren (red.) *Introduktion till samhällsvetenskaplig analys*, 2. uppl. Malmö: Gleerups.

Mitchell, Penelope F., Jozica J. Kutin, Kathryn Daley, David Best & Andrew J. Bruun (2016) Gender differences in psychosocial complexity for a cohort of adolescents attending youth-specific substance abuse services. *Children and Youth Service Review*, 68 (2016): 34–43.

Nygren, Lennart (2012) Risken finns, finns nyttan? Etikprövningsnämnderna och den kvalitativa forskningen. I: Hildur Kalman & Veronica Lövgren (red.) *Etiska dilemman: forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups.

Prop. 1979/80:1. Om Socialtjänsten

Prop. 1989/1980:28. Om vård i vissa fall av barn och ungdomar

Schlytter, Astrid (1999) *Kön och juridik i socialt arbete: tillämpningen av 3§ LVU på länsrättsnivå*. Lund: Studentlitteratur.

SFS 1949:105. *Tryckfrihetsförordning*

SFS 1990:52. *Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga*

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*

Sprott, Jane B. & Anthony N. Doob (2010) Gendered Treatment: Girls and Treatment Orders in Bail Court. *Canadian Journal of Criminology & Criminal Justice*, 52 (4): 427–441.

Widén, Pär (2009) Kvalitativ textanalys. I: Andreas Fejes & Robert Thornberg (red.) *Handbok i kvalitativ analys*. 1. uppl. Stockholm: Liber.